

Suomen

Suomen suku

RAAMATTU SUOMENSUKUISILLE KANSOILLE

Materiaalia aikuisten piireille

Suomen Piiliseura

[www.bible.fi]

Raamattu suomensukuisille kansoille

MATERIAALIA AIKUISTEN PIIREILLE TAI MUIHIIN SEURAKUNNAN TILAISUUKSIIN

Materiaalipaketti sisältää

- Yhdeksän kertomusta raamatunkäännöstystä eri sukukielten alueilta. Kertomukset ovat Anita Laakson kirjasta *Kohtaamisia Karjalasta Siperiaan* (RKi. Helsinki. 2006). Osa niistä on lyhennetty tätä materiaalia varten. Kuhunkin kertomukseen liittyvät ohjeet ryhmäkeskustelua varten
- Perustietoa kunkin kielen raamatunkäännöstilanteesta
- Internetissä osoitteessa www.bible.fi lisämateriaalina
 - tietoa raamatunkäännöstyön vaiheista (PowerPoint muodossa)
 - kuvia ja tietoa vepsästä, komista, mordvasta ja udmurtista (PowerPoint muodossa)
 - lasten kirjoituksia Karjalasta
 - lehtijuttuja ja muita ajankohtaisia kirjoituksia

Materiaalipaketissa on aineksia yhden toimintakauden kokoontumisiin. Kukin kertomus toimii kuitenkin myös itsenäisenä tarinana, joten materiaalista voi hyvin myös käyttää irrallisia osia lähetys- tai raamattupiireissä, seurakuntailloissa tai esimerkiksi kirkkokahvitilaisuuksissa. Materiaali soveltuu myös itsenäiseen työskentelyyn.

Suomensukuisten kansojen parissa tehty raamatunkäännöstyö käynnistyi virallisesti 1990-luvun alussa. Reilussa viidessätoista vuodessa käännöshanke on edennyt puoliväliin. Kuudella kielellä on julkaistu Uusi testamentti: udmurtiksi (1997), aunuksenkarjalaksi (2003), ersämordvaksi (2006), vepsäksi (2006), mariksi (2008) ja komiksi (2008). Osalle näistä kielistä käännetään jo Vanhaa testamenttia.

Anita Laakson kirjoittamat lämminhenkiset kertomukset kuvaavat osuvasti raamatunkäännöstyön arkea kuluneiden vuosikymmenien ajalta. Kääntäjien elämäntarinat ja lapsuusmuistot lipuvat kertomuksissa lomittain arkielämään ja raamatunkääntämiseen liittyvien haasteiden kanssa. Kuhunkin kertomukseen on annettu ryhmää varten johdantotyöskentely, keskustelukysymyksiä sekä perustietoa kyseessä olevan sukukielen raamatunkäännöstystä. Kysymykset sekä auttavat jäsentämään ja syventämään tietoja raamatunkäännöstystä että haastavat ryhmäläiset pohtimaan omaa suhdettaan asioihin kuten vieraanvaraisuuteen, loukkaantumiseen tai rakkauden olemukseen.

Internetistä löytyvät PowerPoint tiedostot (ppt) esittelevät kielialueen ihmisten pukeutumista, asumista ja muuta elämää. Niitä voi käyttää tietokalvojen ja kertomusten tukena. Internetiin kootut lehtijutut ja muut kirjoitukset antavat lisätietoa raamatunkäännöstyön nykyvaiheista ja sen parissa olevista ihmisistä.

Antoisia hetkiä sukukansojemme parissa!

Katri Vappula
Suomen Piipiaseura
Materiaalipaketin koostaja

Sisällysluettelo

Vienankarjala:	Kuriiripostia Karjalasta	s. 3
Aunuksenkarjala:	Tulgua pertih!	s. 9
Vepsä:	Sydämen kieli	s. 16
Mari:	Satuttavat sanat	s. 22
Mordva:	Kohtaaminen	s. 26
Komi:	Suojelusenkei	s. 33
Udmurtti:	Kunniamerkki	s. 40
Hantit:	Hantit ja Jumalan rakkaus	s.45
Loppukertomus:	Puuttuva rengas	s. 55

suomen kielen

Vienankarjala Kuriiripostia Karjalasta

Johdatus kertomukseen

Esittele *Jeesuksen elämä* – kirjanen ryhmäläisille (nettiaineistossa on kuvia) tai jokin muu lasten-
raamattu. Pohtikaa yhdessä

- Mitä eri vaiheita tällaisen kirjasen kääntämiseen kielestä toiseen on?
- Entä sen valmistamisessa painettuun muotoon?

Jeesuksen elämä -kirjanen

- sisältää 28 Uuden testamentin kertomusta
- raamatunkäännöstyö aloitettiin jokaisessa sukukielessä tällä kirjasella
- oli kääntäjille koetyö, jonka avulla yritettiin ratkaista sanasto-ongelmia

Halutessanne voitte tutustua raamatunkäännöstyön vaiheita esittelevään ppt tiedostoon joko
ennen tai jälkeen itse kertomukseen tutustumista.

Lukekaa kertomus Kuriiripostia Karjalasta,

joka kertoo vienankarjalankielisen *Jeesuksen elämä* -käännöksen matkasta Suomeen painetta-
vaksi. Tämä hauska ja jännittävä kertomus johdattelee ryhmäläiset sukukansojemme raamatun-
käännöstyön alkuvaiheisiin.

Keskustelukysymyksiä

Mihin asioihin Juhon kertomuksessa kiinnitit huomiota?

- Miten ajat ovat muuttuneet 1990-luvusta?
 - Miksi Juho kuljetti *Jeesuksen elämä* -kirjasen käännöksen mukanaan? Miksi sitä ei laitettu posttiin?
 - Miten 1990-luvun kirjojen tekemisprosessi eroaa nykyisestä? (Nykyisin tekstin voisi lähettää sähköpostina eikä merkintöjä ja korjauksia tarvitse tehdä paperille, vaan ne voi tehdä tietokoneen tekstinkäsittelyllä)
 - Miten suhtautuminen kristinuskoon on muuttunut Venäjällä? (1990-luvulle saakka uskonnonharjoittaminen oli kiellettyä)
- Miltä Juhosta tuntui viedä tätä postia Suomeen? Mitä *Jeesuksen elämä* -kirjanen Juholle it-
selleen merkitsi?
- Mitä olisi tapahtunut, jos kadonneita papereita ei olisi löydetty? Mitä kaikkea oli tehty en-
nen kuin käännösteksti oli tässä vaiheessa?
- Mikä kertomuksessa kosketti sinua?

Lisämateriaali

- *Jeesuksen elämä* -kirjasen esittely internetissä (ppt)
- Tietoa Raamattu Suomen Suvulle -hankkeesta
- Tietoa raamatunkäännöstyön vaiheista internetissä (ppt)
- Kartta suomensukuisista kansoista internetissä

Raamattu Suomen Suvulle -hanke

Venäjän alueella asuu noin 3,5 miljoonaa kielisukulaistamme. Suomen Piipiaseuran kansainvälisen raamattutyön suurin yksittäinen hanke on raamatunkäännöstyö 12:lle Venäjän alueella puhuttavalle suomensukuiselle kielelle. Nämä kielet ovat aunuksenkarjala eli livvi, vienankarjala, vepsä, ersämordva, mokšamordva, mari, vuorimari, komi, komipermjakki, udmurtti, hanti ja mansi. Raamattu Suomen Suvulle -hanke on historiallinen mahdollisuus, jossa raamatunkäännöstyön avulla voidaan vaikuttaa sukukansojemme hengellisen ja kulttuurisen identiteetin säilymiseen. Käännetty raamatunosat ja lastenraamatut ovat paikoitellen kouluissa äidinkielen oppikirjoina. Kirjoja on saatavana myös koulujen ja yliopistojen kirjastoista.

Raamatunkäännöstyötä tekevät sukukieltemme parhaat asiantuntijat, tutkijat, kirjailijat, opettajat ja toimittajat. Käännöshankkeita koordinoi Raamatunkäännösintituutin suomalais-ugrilainen osasto. Muut keskeiset yhteistyökumppanit hankkeessa ovat Wycliffe Raamatunkääntäjät ry. sekä Avainmedia.

Udmurtit olivat ensimmäinen kansa, jolle valmistui omakielinen Uusi testamentti v. 1997. Livvinkielinen Uusi testamentti valmistui toukokuussa 2003, jolloin julkistamisjuhlia vietettiin Petroskoissa ja Aunuksessa sekä Uspenskin katedraalissa, Helsingissä. Vuonna 2006 Uusi testamentti julkaistiin vepsän ja ersämordvan kielille. Vuonna 2008 juhlittiin puolestaan niittymarin ja komin kielille valmistuvia Uusia testamentteja. 12 kielestä puolelle on saatu Uusi Testamentti valmiiksi.

Raamatunkäännöstyö 12:lle Venäjän alueella puhuttavalle suomensukuiselle kielelle - aunuksenkarjala eli livvi, vienankarjala, vepsä, ersämordva, mokšamordva, mari, vuorimari, komi, komipermjakki, udmurtti, hanti ja mansi.

Kuivirostia Karjalasta

Toukokuu 1994

Ajat olivat muuttuneet siitä, kun petroskoilainen Juho Fomin* oli seitsenkymmenluvun alussa tehnyt ensimmäisen Suomen matkansa. Sonnustautuminen Petroskoista Helsinkiin oli tunnut silloin melkein päälle kuulennolle lähde: matkalle pääsivät vain harvat ja huolellisesti valmistetut kansalaiset. Nyt kaikki oli tullut niin leppoisaksi, että suomea puhuva karjalainen, kuten Juho itse, tuskin huomasi ulkomaille hankkiutuvansa. Hyvä niin, sillä perestroikan jälkeen oli matkoja riittänyt. Karjalan kielen tutkijan ominaisuudessa Juhoa kutsuttiin nyt usein ulkomaille, varsinkin Suomeen. Viimeksi oli tullut Helsingin yliopistosta pyyntö saapua itämerensuomalaisia kieliä käsittelevään kokoukseen. Se pidettäisiin Helsingissä, ja kohta kutsun saatuaan Juho alkoi valmistautua matkaan. Suomeen Juho lähti mielellään; siellä hän oli kielienkin puolesta kuin kotonaan, ja siksi toiseksi koko matka hoitui mukavasti junalla. Kun viisumiasiat olivat kunnossa, ei tarvinnut muuta kuin ostaa lippu Pietariin ja sieltä edelleen Helsinkiin, vaihtaa Pietarissa junaa ja körötellä sitten perille asti. Niin yksinkertaista se oli. Niin paljon ajat eivät kuitenkaan olleet muuttuneet, etteikö kutakin Suomeen lähtevää olisi valtuutettu ystävien ja tuttavien postikuriiriiksi. Vaikka posti oli 1990-luvulle tultua alkanut kulkea varsin mukavasti, heikäläiset luottivat edelleen ulkomaille menevät kirjeensä mieluummin tuttavien kuin postilaitoksen huomaan. Niin oli Karjalassa tapana, ja Juhokin hyväksyi postisäkkinsä mukisematta tietäen voivansa vuorollaan luottaa toisten lähtijöiden apuun.

Tavan mukaan postia lähtettävät tulivat tuomaan kirjeensä asemalle, ja niin Juhoa saattamaan kertyi nytkin vaimon ja tyttären lisäksi ystäviä, jotka seisovivat vilkuttamassa junan lähtiessä asemalta. Juho jäi postikasseineen junan käytävälle ja vasta sitten, kun Petroskoin kyljessä olevat kylät oli ohitettu, hän siirtyi hyttiinsä ja alkoi asetella laukkuihinsa Suomeen toimitettavia tavaroita.

Tavallisen kirjeen Juho sujautti matkalaukkunsa sivutaskuun, mutta ison ruskean kirjekuoren hän laitto salkkuunsa, siihen, jossa olivat hänen omat luentotekstinsä sekä arvokkaat lahjakirjat. Muuta salkussa ei sitten ollutkaan, lukuun ottamatta suomalaiselle ystäväille lahjaksi tarkoitettua Karjalan balsami -pulloa.

Ruskean kirjekuoren Juho toimittaisi Helsinkiin, Raamatunkäännösintituuttiin. Hän oli luvannut pitää lähetyksestä hyvää huolta, ja sen tähden hän tarkisti useita kertoja, että se oli varmasti tallella. Kirjekuori sisälsi karjalankielisiä tekstejä. Täsmällisesti ilmaistuna siinä oli Jeesuksen elämä -nimisen raamatunkertomuskirjan käännös varsinaiskarjalaksi, Juhon omalla kielimurteella. Tekstin kääntäjä, Juhon hyvä ystävä, oli uskonut hänelle paperit ja kertonut, että tekstit olivat monien kielentarkistusten tähden kovasti myöhässä, ja olisi ihme, jos ne ehtisivät ajoissa kirjapainoon. Juho vakuutti tekevänsä oman osuutensa: mikäli hänestä riippuisi, paperit tulisivat määräoikeuteensa ajoissa.

Juna puksutti kohden etelää, ja matkustajat alkoivat asettua yöpuulle. Tyytyväisin mielin Juho totesi saaneensa rauhallista matkaseuraa: hän jakoi neljän hengen hytin nuoren opiskelijapojan ja pienen lapsensa kanssa matkustavan naisen kanssa. Toiset sammuttivat pian lukulampunsa ja hiljenivät nukkumaan. Juho itse ei saanut unta. Hän ajatteli ruskeaa kirjekuorta. Tuntoi kummalliselta kuljettaa mukanaan sellaista tekstiä. Vielä kymmenen vuotta sitten ei olisi tullut kuuloon, että joku Tiedeakatemian työntekijöistä olisi rauhallisesti mielin laittanut salkkuunsa Suomeen vietäväksi raamattuaiheisen käsikirjoituksen, ja mikä vaarallisinta, lastenkirjan tekstin! Riski olisi ollut niin suuri, ettei ainakaan Juhosta olisi ollut sellaiseen sankaruuteen.

* nimi muutettu

Kukapa olisi vielä kymmenenkään vuotta sitten osannut kuvitella, että tulisi päivä, jolloin Raamattua ruvettaisiin kääntämään karjalaksi! Juhon rinnassa oli sykähtänyt, kun ystävä oli uskonut hänelle alkaneensa kääntää raamatunkertomuksia varsinaiskarjalaksi. Kyllä kotikylässä nyt ilahtuvat, Juho oli ajatellut. Tästä pitää saada sinne tieto. Itseään Juho ei osannut uskovana pitää, mutta ei hän ateistikaan ollut, se ainakin oli varmaa. Äiti uskoi Jumalaan, ja vaikkei kotikylässä ollut kirkkoa eikä mitään mistä olisi saanut hengellistä evästä, äidillä oli aina Jumala mukanaan. Usko oli osa äitiä, oli aina ollut, ja se oli heijastunut lapsiinkin ja jättänyt heihin kunnioituksen tuonpuoleisiin.

Aamulla hieman puoli yhdeksän jälkeen juna saapui Pietariin. Se oli tullut niin kutsutulle Moskovan asemalle, mutta juna Suomeen lähti Finljandski vokzalilta eli Suomen asemalta, joka oli muutaman pysäkin metromatkan takana. Aamuruuhka oli pahimmillaan, ja koska Juholla oli lippu vasta iltapäivällä lähtevään Sibelius-junaan ja sen vuoksi aikaa yllin kyllin, hän katsoi parhaaksi ennen Suomen asemalle menoa juoda kupillisen teetä Moskovan aseman bufetissa.

Virvokessalle kiemurteleva jono näytti olevan ylettömän pitkä, joten Juho päätti mennä katsomaan, olisiko odotussalissa tilaa. Sali oli tupaten täynnä, ja vasta aikansa odoteltuaan Juho pääsi istahtamaan. Aseman väenpaljous ja vilinä uuvuttivat rauhallisesta Petroskoista tullutta karjalaista niin, että hän vaipui istuimelleen uupuneena kuin raskaan päivätyön tehnyt. Hän ehti tuskin sijoittaa laukkunsa ja salkkunsa turvallisesti tuolin alle, kun hänen päänsä jo alkoi nuokahdella. Pian aseman tungos, edestakaisin laukkuinensa ja nyytteinensä kiirehtivät matkustajat, kauppiat tavararöykkiöineen, kuljeskelijat ja mustalaiset sekä takkuiset kulkukissat sekoituivat yhdeksi ainoaksi myllertäväksi muurahaispesäksi, joka eli ja liikkui ja kasvoi kaiken aikaa. Juho nukahti.

Matkamiehellä olisi unta riittänyt, ellei joku ohikulkija olisi vahingossa tönäissyt häntä. Juho säpsähti hereille, huomasi kellon käyvän jo puolta kymmentä ja päätti mennä uudestaan bufettiin. Hän nosti kapsäkkinsä istuimen alta ja tapaili sitten salkkuaan. Kun käsi ei löytänyt sitä, Juho arveli salkun jotenkin siirtyneen ja kurkisti tuolin alle. Mutta tuolinalus oli tyhjä.

-Salkku! Juho parkaisi, hyppäsi jaloilleen ja alkoi haukan katsein tutkia istuinympäristöään. - Eikö kukaan ole nähnyt mustaa nahkasalkkua?

Lähellä istuvat alkoivat liikehtiä levottomasti. Tilanne ei heitä miellyttänyt.

- Ei ole näkynyt. Oletteko varma, että salkku oli mukanne? pyylevä muori silmäili Juhoa epäluuloisesti.

- Ei täällä pidä päästää laukkuja silmistään! torui toinen.

- Syyttäkää itseänne, jos salkkunne on kadonnut! Olette tekin, pää on jo harmaa, mutta ettepä vain osaa pitää huolta tavaroistanne!

- Ette kai luule, että minä olen salkkunne vohkinut? Juhon vieressä istuva naisihminen kimitti. - Sormellani en salkkureuhkaanne koskisi! Mitä lienette sinne piilottanut? Taidatte olla keinottelija! Ulkomaillako oli huijauskamanne kotoisin? Mutta jos luulette, että minä...

Juho hermostui.

- Miliisi! Miliisi! hän huusi. - Eikö missään ole järjestysvaltaa?

Älkää kiljuko tuolla tavalla, suuttuivat toiset. - Mitä huutaminen auttaa? Salkkunne on viety ja sillä selvä, ottakaa vain opiksenne!

Juho otti jäljelle jääneen laukkunsa ja ryntäsi asemahalliin, jossa tiesi miliisien partioivan.

- Salkkuni on varastettu! hän hengästyneenä toimitti asiaansa ensimmäiselle näkemälleen partiokaksikolle.

Miliisit pysähtyivät ja katsoivat Juhoa epäluuloisina.

- Huomasin juuri äsken, että salkkuni on varastettu, Juho selitti hädissään.

- Minkä me sille mahdamme, toinen miliiseistä kohautti olkapäitään. - Asemalla jokaisen on pi-

dettävä huoli tavaroistaan.

- Mutta salkussa oli korvaamattoman tärkeitä asiapapereita!
- Vai että papereita! vanhempi miliisi sanoi ylenkatseellisesti. - Ja te luulette meidän kykenevän loihtimaan esiin kadonneet paperinne?
- Jos kaikki olisivat tavaroittensa suhteen yhtä huolimattomia kuin te, millaisen määrän luulisitte valtion tarvitsevan miliisijä laukunvartijoiksi? nuorempi säesti.
- Kun seuraavan kerran matkustan, istun laukkujeni päällä, Juho sanoi synkkänä. - Mutta nyt ovat paperit poissa! Kuinka kehtaan kertoa tätä Suomessa?
- Oletteko menossa Suomeen? miliisit valpastuivat.
- Olen! Ja juuri sen tähden salkku pitäisi löytää.
- Mutta miten ihmeessä? miliisit näyttivät jo huolestuneilta.
- Tehkää hälytys, Juho neuvoi.- Täällä on useita miliisipartioita. Olisi tarkastettava matkatavaroita.
- Mutta täällä on satoja ihmisiä tavaroineen! Epätoivo kirkasti Juhon muistia.
- Kun tulin odotussaliin, hän sanoi, kiinnitin huomiota siellä nuokkuvaan kulkurityyppiin. Istuin aika lähelle häntä. Muistan nyt, ettei häntä näkynyt silloin, kun huomasin salkun kadonneen. Minusta tuntuu, että olisi etsittävä sitä miestä.
- Miliisit suostuivat vastahakoisesti lähtemään Juhon mukaan, ja kolmihenkinen etsintäpartio alkoi kulkea asemarakennuksen salista toiseen hakien Juhon kuvaamaa miekkosta. Kun he tulivat ulos, Juho terästäytyi.
- Tuolla! hän osoitti aseman seinustan miesjoukossa pullon suusta ryypäävää resupekkaa. - Hänellä on minun salkkuni jaloissaan, ja tuon pullon minä tunnen. Mies lipittää sisäänsä Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen johtajan yskänlääkettä!

Miliiseihin tuli nyt vauhtia. Salamana he olivat miehen ympärillä, ottivat tämän käsistä kiinni ja alkoivat kovistaa:

- Kenen salkku teillä on mukanaan, kansalainen?
- Mies oli aika tuiterissa.
- Sa-salkku? hän sammalsi ja katseli apua anoen ympärilleen.
- Minun salkkuni tämä on, Juho tutki jo portfölinsä sisältöä. Mutta missä ovat paperit? Mitä olette tehnyt minun papereilleni?
- Juho ravisti huomaamattaan varsin kovakouraisesti syyllisen käsivartta.
- Ä-älkää, mi-minä... Mi-mitä papereita? mies koetti pinnistää sameaa mieltään.
- Sanokaa vain, mitä olette tehnyt suurelle ruskealle kirjekuorelle ja muille papereille? Juho puhui jo hieman rauhoittuneena. - Muusta en välitä, kunhan ne vain löytyisivät!
- Miliisitkin hellittivät otettaan miehen olkavarresta, ja tämä ravisti itseään kuin kahleista vapautettuna.
- Minä heitin pois, mitä sisällä oli, kun ei näyttännyt olevan mitään kiinnostavaa, mitä nyt tämä pullo...
- Heittitte pois kirjekuoren ja paperit? Juho pelästyi. -Mihin?
- E-en taida oikein muistaa...
- Koettakaa muistaa, hyvä ihminen, Juho puhui hädissään. Missä olitte?
- Tuota, taisin minä... odottakaas, tuli kai käydyksi ulkosalla... Tuota, viemäriinhän minä ne...
- Viemäriin? Juho kiljahti.- Mihin viemäriin?
- Tu-tuolla se on se viemäri, mies huitoi kädellään ratapihan suuntaan.
- Lähtekääpäs sitten näyttämään, miliisit komensivat.
- Juhon teki mieli juosta ratapihalle, mutta kiirehtimisen sijasta hän näki parhaaksi tukea horjuvaa opasta käsipuolesta. Mies kyllä lemahteli niin vahvoilta katuparfyymeiltä, että Juho arveli haju-jen tarttuvan tuliaisiksi Suomeenkin. Mutta hän pelkäsi miehen ilman tukea tuuskahtavan maahan ja halkaisevan kallonsa, ja silloin papereiden löytyminen olisi vielä toivottomampaa.

Lopulta mies pysähtyi ratapihan takana olevan viemäristön tienoille kertyneen jäte- ja romukan viereen.

- Tuonne minä ne heitin, hän osoitti roskavuoren takaa hämmöttävää viemäriä.

Juho eivät tässä vaiheessa enää hajut häirinneet. Empimättä hän lähti harppomaan jätteiden ylitse viemäriä kohden. Äkkiä hän otti pitkän loikkauksen.

- Papereita! hän huudahti ja kiiruhti alas jätekasaa viemäriin laidoille, missä näkyi sinne tänne sinkoilleita paperiarkkeja.

Miliisikään eivät nirsoilleet, vaan kiipesivät jätekasaa ylitse.

- Mutta nämähän ovat kauheassa kunnossa, toinen miliiseistä poimi papereita käsiinsä. On saanutkin, ja maa on märkä ja kurainen. Kannattaako näitä kerätä talteen?

- Tietenkin, totta kai! Juho hoputti. - Jokainen arkki pitää löytää!

Kulkurikin kömpi avuksi, ja neljään mieheen paperit saatiin lopulta kootuksi. Ja ihmeiden ihme: repeytyneestä kirjakuoresta hujan hajan sinkoilleet *Jiesuksen eläntä* -sivut olivat kaikki tallessa, samoin Juhon omat luentopaperit. Jotain oli kuitenkin tärveltyneet. Arvokkaat lahjakirjat olivat papereita painavempina lentäneet viemäriin asti, pudonneet lietteeseen ja ryvetyneet niin pahoin, ettei niitä käynyt pelastaminen.

- Teettekö rikosilmoituksen? miliisit kysyivät.

- Taidan jättää, Juho sanoi. - Antakaa miehen mennä.

- Mutta mitä Suomessa sanotaan? miliisit kysyivät. - Te puhuitte yliopistosta ja jostain Instituutista. Jos vaikka siellä loukkaantuvat pahastikin siitä, että saavat haltuunsa tällä tavalla kärsineitä papereita?

Juho vakuutti miliiseille, että Suomessa kyllä ymmärrettäisiin.

Mutta kun Sibelius-juna vihdoin vieri Helsingin rautatieasemalle, ja Juho näki vastaan saapuneet Raamatunkäännös-instituutin työntekijät, häntä alkoi hävetä. Mahtaisvatko siistin Suomen ihmiset sittenkään ymmärtää? Nolona hän veti esiin likaantuneet ja käppyräisiksi kuvuneet paperit ja alkoi selostaa tapahtunutta.

-Eivätkö kaikki sivut ole kuitenkin tallella? instituuttilaiset totesivat. - Teksti ei ole sottaantunut, ja mikä tärkeintä, sivuille merkityt korjaukset näkyvät selvästi.

- Mutta kun paperit ovat likaiset ja taitavat vieläkin haista viemäriin. Minä kyllä koetin kuivailla ja puhdistaa niitä matkalla, mutta ei niitä siisteiksi saanut...

- Eiköhän valmiista kirjoista kuitenkin tule puhtaita ja hajuttomia. Kun Juho näki, etteivät toiset olleet vihoissaan, hän hymyili leveästi.

- On tämä vain koko merkillinen teksti, hän puheli. - lät ja ajat on tämmöistä kirjaa odotettu, ja nytkin sen oli voro vähällä viedä!

Aunuksen karjala: Tulgua pertih!

Johdatus kertomukseen

Tutustukaa psalmiin 23 (22 heillä) livviksi eli aunuksenkarjalankielellä. Ohjaaja näyttää psalmin kalvolta tai lukee tekstinä. Osallistujat saavat arvata

- Mikä kieli on kyseessä?
- Mikä tuttu raamatunkohta luettu on?
- Mikä on psalmin 23 sanoma nykyajan ihmisille? Millaista elämänasennetta psalmi opettaa?

Lukekaa kertomus *Tulgua pertih!*

Se kertoo käännösryhmän työstä ja heidän kohtaamastaan vieraanvaraisuudesta matkalla kotimaahan.

Keskustelukysymyksiä

- Anna kuvasi livvinkielisen lastenraamatun käännöksen tarkistusta. Pohdi, miksi paikalliset opettajat innostuivat omankielisestä tekstistä, vaikka he olivat aiemmin lukeneet venäjän- tai suomenkielistä Raamattua?
- Miltä miehen vieraanvaraisuus tuntui Annasta?
- Mitä itse ajattelet, millaista on hyvä vieraanvaraisuus?
- Lukekaa myös 1.Moos 18:1-8, Room. 12:9-15, Hepr.13:2, 1. Piet. 4:9. Mitä näkökulmia nämä Raamatun tekstit tuovat vieraanvaraisuuteen?

Lisämateriaali

- Tietoa karjalaisista ja karjalankielisistä raamatunkäännöksistä
- Lisäteksteinä internetissä karjalaisten koululaislasten kirjoituksia aiheesta "Mitä pelkään? Mitä toivon? Mikä raamatunkertomus on minulle merkityksellinen?" Teksteihin liittyy työkentelyohjeita kouluikäisille.
- Lisäteksteinä internetissä Piplialehden artikkeleita

Davidan Psalmu

Ižändy on minun Paimoi,
minul ei rodei hädiä nimis.
Häi huogaittau minuu vihandoil niittyölil,
Häi tuou minuu tynien vezien rinnale.
Häi lujendau minun hengen,
Häi ohjuau minuu oigiele tiele Oman nimen kunnivon täh.
Hos minä matkuazin kuolendupimies orros,
minä en varuas nimidä pahua,
gu Sinä olet minunke.
Sinun vičču da paimoinkeppi ohjatah minuu.
Sinä varustat minule syöndystolan
minun vihaniekkoin silmien edeh.
Sinä voidelet minun piän voil,
minun mal'lu on täyzi piripindazii myö.
Sinun hyvys da armo ollah minunke
minun elaijan kaikil päivil,
i minä elän Ižändän kois kai minun päivät.

Karjalaiset

Karjalaisia on noin 93 300. Karjalaisilla on oma autonominen tasavalta Suomen itärajalalla. Sen pääkaupunki on Petroskoi. Karjalaisia asuu myös nimikkotasavallan ulkopuolella, esim. Tverissä. Karjalan kieli kuuluu itämerensuomalaisiin kieliin ja on suomen lähin sukukieli.

Karjalan kielen kaksi päämurretta tai kieltä ovat varsinaiskarjala eli vienankarjala ja aunuksenkarjala eli livvi. Varsinaiskarjalaa ja livviä puhuu noin puolet karjalaisista.

Ensimmäiset karjalankieliset painotuotteet ovat tehty 1800-luvulla ja 1900-luvun alussa: aapi-nen, evankeliumikirjoja ja kaksi sanakirjaa opettajille.

Nykyiseen raamatunkäännöstöryhmään kuuluu sekä vianan- että aunuksenkarjalan osalta kolme jäsentä: kääntäjä, käännöstarkastaja ja Yhtyneitten Raamattuseurojen käännöskonsultti.

Raamattu Suomen Suvulle -hankkeessa ilmestyneitä koepainoksia:

Livvi

Jeesuksen elämä 1991, 1994, 2001

Markus 1993

Johannes 1993

Lastenraamattu 1995

Luukas 1997, 2000

Matteus 1997

Apostolien teot 1999

Uusi testamentti eli Uusi Sana 2003

Psalmi 2006 (2000 kpl painos)

Valmisteilla oleva materiaali: 1. Mooseksen kirja

Vienankarjala

Jeesuksen elämä 1994

Markus 1996

Luukas 1999

Apostolien teot 2004

Johannes 2006

Matteus 2007

Valmisteilla oleva materiaali: Uusi testamentti

Tverinkarjala

Jeesuksen elämä 2001

Karjalan kielen kaksi päämurretta tai kieltä ovat varsinaiskarjala eli vienankarjala ja aunuksenkarjala eli livvi. Valmisteilla ovat 1. Mooseksen kirja livviksi ja Uusi testamentti vienankarjalaksi.

Tulqua periti!

Syyskuu 1994

Aunuksenkarjalaisessa Kotkatjärven kylässä oli kahden päivän ajan satanut rankasti. Armotto-mana valuva syyssade oli liikaa vähäiselle viemäriverkostolle, ja pian kylätiet ja talojen piha-maat lainehtivat mutamerinä. Kolmantena sadeaamuna veden tulo väheni, mutta kylän keskus-ta oli edelleen kuin tulvan jäljiltä. Pahimpien vesikuoppien keskitse eivät edes pikkupojat uskal-tautuneet tarpomaan, eikä niiden halki kannattanut juuri traktoria pienemmällä kulkuneuvol-lakaan yrittää.

Se ajokki, joka kolmantena sadeaamuna töyssähteli Kotkatjärven kylän raitilla, ei paljon trak-toria hävennyt. Sama auto oli nähty Kotkatjärvellä jo joitakin päiviä aikaisemmin. Silloin se tuli suoraan Suomesta ja jätti kylään kaksi raamatunkääntäjää: Sinikka Saaren ja Inka Pekkase-n. Heitä kuljettanut Pekka Laukkanen oli jatkanut matkaa Šoutjärvelle, josta hän oli nyt palaama-sa. Petroskoista Pekan kyytiin oli noussut Raamatunkäännösinstituutin kolmas työntekijä, siel-lä kirjapainoasiolla ollut Anita Laakso eli Anna; hän oli tulossa Kotkatjärvelle tapaamaan työto-vereitaan. Kylässä tosin ennätettäisiin vain pistäytyä, sillä kotimaahan oli koetettava ehtiä jo sa-mana päivänä.

Inka ja Sinikka viipyisivät vielä päiväkausia Kotkatjärvellä, jossa joukko karjalaisia opettajia oli heidän johdolla tarkistamassa livvin eli auuksenkarjalan Lastenraamatua. Annan tarkoitus oli toimittaa heille joitakin tarpeellisia papereita ja tietokonelevykeitä, ja samalla hän aikoi ku-vata työryhmää sekä tehdä Pipliaseuran pyynnöstä pienen haastattelun. Hän päätti toimittaa asiansa niin, ettei tarkistustyö häiriintyisi. Opettajia oli tullut kaukaisistakin auunkelaiskylistä, ja Anna tiesi, että yhteinen aika tekstien äärellä piti käyttää tarkoin.

Työtilat tarkistusryhmä oli saanut Kotkatjärven koululta, ja kun Suomeen menijät aamuyhdek-sältä saapuivat paikalle, tekstien äärellä oli ehditty puurtaa jo tunnin verran. Anna selvitti asi-ansa työtovereilleen, näppäili joitakin kuvia sekä teki muutamia haastattelukysymyksiä. Sitten tekstien lukemista jatkettiin, ja se kuulosti niin mielenkiintoiselta, että Suomeen kiirehtijät istah-tivat vähäksi aikaa seuraamaan työskentelyä.

Paikalla oli kahden käännöstarkistajan lisäksi tekstin kääntäjä Zinaida Dubinina. Heidän kansa-san poikään ympärillä istui kuusi karjalaisopettajaa, jotka eivät olleet aikaisemmin tutustuneet käännökseen. Opettajat lukivat tekstiä vuoronperään ääneen, ja Inka ja Sinikka tekivät kysymyksiä luetusta, sanavalinnoista sekä kielen ja sisällön ymmärrettävyydestä. Opettajat kuuluivat nyt ensimmäistä kertaa elämässään Raamatua omalla äidinkielellään, ja oli kiinnostavaa nähdä, mi-ten voimakkaasti se vaikutti heihin. Kukin opettaja osasi erinomaisesti venäjää, ja jotkut heistä ymmärsivät myös suomea, mutta vasta omalla kielellä luetut raamatunkertomukset saivat hei-dät innostumaan.

Sanan aarrearkun kansi oli raottunut, ja kelpasi katsella sitä innostusta, jolla sen rikkauksia ihme-teltiin ja ihasteltiin. Tarkistusryhmän työtä olisi mieluusti seurannut vaikka koko päivän, mutta Suomeen lähtijöiden oli sanottava hyvästit ja sonnustauduttava takaisin tien päälle.

- Jos todella aiot ehtiä Helsinkiin menevään iltajunaan, meidän on parasta ajaa Värtsilän kautta, Pekka totesi, kun oli päästy kylän pääraitille.

- Illaksi on ehdittävä Helsinkiin, Anna tuumi. - Aikaa ei vain taida olla liiemmästi?

- Junan lähtöön on kuusi ja puoli tuntia. Sen pitäisi riittää, mikäli matkalla ei satu viivytyksiä.

Tosi hyvä, että Pekka on tottunut ajamaan täkäläisillä teillä, Anna ajatteli katsellen liejuista raitia. Savivelli näytti vaarallisen liukkaalta.

Liukasta savi olikin. Kaarteeseen tultaessa auto lähti äkkiä liukumaan tien niljanteisella pinnalla.

- Pidä kiinni, nyt mennään! ehti Pekka varoittaa.

Auto alkoi heittelehtiä ja olisi luultavasti syöksynyt tien vierellä kököttävän talon aidan läpi, mutta koska penkka kaartui ylöspäin, auto liukui menosuuntaan kunnes jysähti portin pieleen kassattuihin betonisiin kaivonrenkaisiin.

Rysäys oli aikamoinen. Auto kuitenkin pysähtyi, ja hetken henkeä haukottuaan matkustajat tajusivat istuvansa vahingoittumattomina turvavöissä.

- Kiitos Jumalalle! tuli kahdesta suusta.

- Ehjinä sentään selvitettiin. Mutta miten auton mahto käydä? Kömmittiin alas autosta tilannetta tarkistamaan.

- Eihän tässä kovinkaan pahoin käynyt, Pekka tutki hämmästyneenä ajokkia. - Puskuri on vähän vääntynyt ja mitä tuo rekisterikilpi nyt ruttaantui. Jumala todella varjeli meitä.

- Mikä onni, että ollaan liikkeellä maastoautolla. Pienempi vehje olisi ollut kasassa tämän tällin jälkeen. Kyllä tästä matka jatkuu.

- Mutta entäs nuo kaivonrenkaat? Pekka huomasi. Ainakin tämä päällimmäinen on ihan säpäleinä. Ei tästä noin vain voida lähteä.

Samaa mieltä näytti olevan paikalle kaalikärryineen rientänyt isäntämies. Hän oli kuljettanut kuormaansa tien toista laitaa tuljioita vastaan, nähnyt törmäyksen ja osoitteli nyt julmistuneena haljennutta kaivonrengasta. Mies ilmeisesti pelkäsi muukalaisten ajavan tiehensä asiaa selvittämättä.

Paikalle alkoi kertyä muitakin uteliaita kyläläisiä.

- Tähän ei nyt missään tapauksessa saa hälyttää virkavaltaa, Pekka valisti venäjäntaitoista matkakumppaniaan. - Miliisin tulo vain mutkistaisi asioita. Koetetaan heti löytää renkaiden omistaja, ja yritetään päästä sopuratkaisuun hänen kanssaan.

- Tietääkö naapuri, kenen nämä renkaat ovat? Anna kysyi kaalikärryjen kuljettajalta. Asuuko omistaja tässä viereisessä talossa?

- Tuo häi eläy, puhuteltu vastasi selvästi lauhuneena. - Vilске kois on.

- Mene sinä, Anna, etsimään isäntää, Pekka kiirehti. - Minä jään rauhoittelemaan näitä ihmisiä.

Anna teki työtä käskettyä ja paineli portista sisään, ja jos tilanne olisi ollut toinen, hän olisi jäänyt ihailemaan karjalaistalon pihapiiriä. Nyt hän kuitenkin porhalsi taloon enempiä ympärilleen vilkuilematta.

Sisällä tuvassa istui nuori nainen kaitsemassa lapsukaisiaan.

- Päivää! Anna tervehti. - Onko isäntä kotona?

- Vaste vai näin tuuttua pihal, nainen vastasi. - Menen ecin händy.

Anna seurasi talon tytärtä pihamaalle.

- Tuatto, tuatto! Kuuletgo? Tule tänne! Suomespäi tuldih gost`at!

Isäukkoa ei näkynyt eikä kuulunut.

Tyttö jatkoi huuteluaan, ja Annasta ikuisuudelta tuntuvan ajan jälkeen pihanperiltä ilmaantui kuivankäpsäkkä karjalaismies. Hän katseli tutkivasti tulijaa.

- Suomespäi! hän ilahtui ja tervehti Annaa kädestä. A voi, voi voi! Jo viizikymmen vuottuh en paissut suomekse. Terveh teile, terveh teile! Tulgua pertih!

- Katsokaas, isäntä, me ajoimme tästä ohitse, ja silloin...

- Ylen hyvä, kuh azetuiittoh täh hieruuh! isäntä hymyili silmät iloa tuikkien. Hän oli yhtä vieraanvaraisuutta koko mies.

- Ga astukkaa nygöi pertin sydäme! Keitämmö kartohkat da panemmo stolale, midä löyvvämmö!

- Mutta kun sattui ikävä vahinko, Anna yritti taas päästä asiaansa.
- Viizikymmen vuotta tagaperin täs hierus oldih suomelazet! isäntä heltyi muistelemaan ihan vedet silmissä.
- Sit opastuin pagizemah suomekse. Nygöi jo unohtiin suomen kielen.
- Anna katsoi parhaaksi mennä suoraan asiaan: - Hajotimme teiltä kaivonrenkaan!
Isäntä ei nyt renkaista välittänyt.

- Ga astukkua nygöi pertih! lztukkua da paiskua meijänke kodvaine! hän pyyteli.
Portin toisella puolella odottava Pekka seurasi ihmeissään vilkasta keskustelua. Isäntä huomasi nyt toisen suomalaisen ja lähti tätäkin tervehtimään. Anna käytti tilannetta hyväkseen.
- Katsokaa nyt! hän sanoi ja osoitti tärveltynyttä kaivonrengasta.- Haluamme ehdottomasti korvata tämän!
- Isännälle vieraat olivat kaivonrenkaita kalliimpia. Hän ojensi kätensä Pekalle ja pudisti sitä harastaasti.
- Hätken olen tahtonnu nähdä suomalaizii! hän sanoi vesissä silmin. Hyvät ristikanzat, läkkiä pertih!
- Kiitos paljon, toki tulisimme, mutta meidän on oltava jo kuuden tunnin kuluttua Suomen puolella. Pitäisi ennättää junaan.
- Isännän ilme vakavoitui.
- Kuiko etto tule? hän kysyi pettyneenä.
- Kaivonrenkaat kyllä korvaamme. Sanokaa, mitä olemme velkaa, Pekka pyysi.
Karjalaismies tuntui pahoittavan mielensä. Renkaatko tässä ovatkin tärkeitä? sanoi hänen ilmeensä.
- Ikävä kyllä meidän on todella jouduttava Suomeen tänä iltana, Pekka kiirehti selittämään. Kyläkutsun kyllä muistamme. Asia vain on niin, ettemme kehtaa tulla teille uudelleen, jollemme saa selvittää tätä rengasasiaa. Mutta mitä kaivonrengas teillä maksaa? Satatuhatta?
- Sadatuhattu! Ei pie! isäntä kauhistui. Minähän maksoin nämmis vai kymmenetuhattu yhtes!
Pekka sujautti korvaussumman miehen kouraan ja esti nokkelasti tämän torjuvan eleen.
- Jos ette huoli korvausta renkaasta, emme rohkene tulla teille kylään!
- No, no, tuletto pertih! mies katsoi vuoron perään kumpaakin suomalaista. Tulgua, konzu vai voitto, yö! libo päiväl. Ukset ollah ainos avvojin!
- Mengiä Jumalanke! Älgiä unohtakkua meidy! isäntä toivotti ja jäi vilkuttamaan kiireisille suomalaisille.
- Kirjoititko muistiin talon numeron? Pekka kysyi kylän kadottua uusien maisemien taa.
- Kirjoitin. Pitäähän siellä vierailia, kun kerran tuli luvatuksi.
- Ilman muuta! Ja sitten kun Lastenraamattu valmistuu, heille on vietävä kirja lahjaksi. Etkö sanonut, että tytärkin puhui karjalaa?
- Anna ei huomannut vastata. Hänen mielessään oli äskeinen karjalaismies ja tämän harras halu saada osoittaa vieraanvaraisuutta. Olisi pitänyt osata ottaa hetkestä vaarin, hän mielti.
- Kaatuisiko maailma, jos en ehtisi tänään iltajunaan? hän pohdiskeli. Osaisipa ottaa oppia tälläisistä! Heillä on sitä elämäntaitoa, joka meikääläisiltä on katoamassa.
- Totta puhut, vahvasti Pekka.

Vepsä: Sydämen kieli

Lukekaa kertomuksen *Sydämen kieli* alku

Siinä raamatunkäännöstyön retkikunta pelastuu räjähtävästä autosta.

Keskustelkaa siitä.

- Nina kävi onnettomuudessa lähellä omaa kuolemaansa. Miten se vaikutti häneen?
- Onko sinulla tai läheisilläsi vastaavia kokemuksia? Miten ne muuttavat elämää?

Jatkakaa kertomuksen lukemista tai kuuntelemista

Kertomus on pitkä. Sitä on lyhennetty kertomalla Ninan elämänvaiheet tiivistetysti muutamilla lainauksilla höystäen.

- Luetaan Ninan pohdiskelua majapaikassa onnettomuuden jälkeen.
- Kerrotaan Ninan elämäntarinaa: Nina eli lapsuutensa Vologdan alueella. Hänen vanhempansa olivat vepsänkielisiä. Äiti, kyläkoulun opettaja, kuoli, kun Nina oli 2-vuotias. Äitipuoli osasi vain venäjää, mutta isä puhui lapsilleen vepsää.
- Neljä ensimmäistä luokkaa Nina sai käydä kotikylän koulussa vepsän kielellä
- Viidennelle luokalle hänen piti siirtyä kouluun Kujan kylään, joka oli kahdeksan kilometrin päässä. Samalla hänen piti mennä asumaan asuntolaan, koska koulumatka oli liian pitkä päivittäiseen kulkemiseen. Kotona hän pääsi käymään kerran kuukaudessa.
- Luetaan muistoja Nina kouluajoista
- Ninan isä kuoli vuonna 1961 ja perheellä oli vaikeaa. Ninan onnistui kuitenkin jatkaa koulunkäyntiään.
- Luokat 9-11 Nina kävi Salan asutuskeskuksessa, 40 kilometrin päässä kotoa. Kotona hän kävi hiihtäen tai jalkaisin. Nälkä vaivasi Ninaa. Hän sai haukkumanimen makaroni, kun oli niin laiha. Lahjakas oppilas sai kuitenkin stipendejä, joiden turvin hän saattoi jatkaa opiskelua.
- Yläkoulun jälkeen Nina pääsikin Vologdan korkeakouluun päämääränään opiskella venäjänkielen opettajaksi. Siellä Tatjana-opettaja kehoitti Ninaa tekemään murrekursssityön kaksikielisydestä ja auttoi häntä muutenkin. Lopulta Nina sai opettajan ostamasta sanomalehdestä tiedon, että Petroskoissa pystyi opiskelemaan itämerensuomalaisia kieliä myös vepsää. Hän pyrki sinne opiskelemaan.
- Luetaan kertomuksen loppu.

Keskustelukysymyksiä

- Mitä omaan elämäsi tai vanhempiesi/ isovanhempiesi elämään verrattavia tuttuja piirteitä Ninan elämäntarinassa on? Mikä siinä on erilaista?
- Mitkä asiat saivat Ninan miettimään käännöstyön tarpeellisuutta? Mitä epäilyksiä ihmisillä voi muutoin olla liittyen raamatunkääntämisen tarpeellisuuteen?
- Mikä sai Ninan vakuuttumaan siitä, että vepsänkielisen Raamatun kääntäminen on tärkeää?
- Mitä muita perusteita raamatunkääntämisellä myös suhteellisen pienille kielille voi olla?
- Millä raamatunkohdilla käännöstyötä voi perustella?

Lisämateriaali

- Tietoa vepsänkielisistä raamatunkäännöksistä
- Tietoa vepsäläisistä ja Nina Zaitsevan elämän pääpiirteistä internetissä (ppt)
- Lisäteksteinä internetissä Piplialehden artikkeleita

Vepsäläiset

Vepsäläisiä on noin 8 200. Heistä puolet asuu Karjalan, Pietarin ja Vologdan alueella. Vepsää äidinkielenään puhuu noin puolet vepsäläisistä. Vepsän kieli kuuluu itämerensuomalaisiin kieliin. Sen kirjakieli kehitettiin 1930-luvulla. Nytkin sitä on uudelleen elvytetty ja kieltä opetetaan vepsäläisalueen kouluissa.

Uskonoltaan vepsäläiset ovat ortodokseja. Vepsän kieli on läheistä sukua karjalalle.

Vepsän Uuden testamentin *Uz' Zavet* painosmäärä oli 2500 kpl. Kirjat jaettiin Karjalan opetus- ja kulttuuritoimen kanavien kautta vepsäläisalueiden kouluihin ja kirjastoihin. Kuten aikaisemmin julkaistuja raamatunosia ja lastenraamattua, Uutta testamenttiakin halutaan käyttää vepsän kielten oppitunneilla kouluissa. Osa kirjoista jää seurakuntien käyttöön.

Raamattu Suomen Suvulle -hankkeessa julkaistut koepainokset:

vepsä

Jeesuksen elämä 1991, 1994

Markus 1992

Johannes 1993

Lastenraamattu 1996

Luukas 1996

Matteus 1998

Apostolienteot 1999

Uusi testamentti 2006, julkaisujuhlat vuonna 2007

Valmisteilla oleva materiaali: Psalmi

Vepsän kieli kuuluu itämerensuomalaisiin kieliin.
Valmisteilla Psalmi.

Sydämen kieli

Kesäkuu 1994

Lyhentäen muokattu tähän materiaaliin

Kesä oli kauneimmillaan, oli lämmintä ja heleää. Tuomet ja pihlajat tuoksuivat, metsiköt ja ranat kutsuivat levähtämään, houkuttelivat istahtamaan valkoisen koivun varjoon tai laskeutumaan kirkasvetisen joen rantaan poikaviikareiden kalaonnea seuraamaan.

Jotkut onnelliset jo lomailivat, mutta monille riitti virkatehtäviä ja vastuita myös ihanimpien kesäpäivien osalle. Lomaa ei ennättänyt ajatella ainakaan se retkikunta, joka juhannuksen jälkeisellä viikolla teki matkaa vepsäläiskylästä toiseen. Joukon etunenässä pyyhälsi pikkubussi, ja sen jäljessä tuli kylien viranhaltijoita kuljettava henkilöauto. Bussin kuljettajalla oli kyydissään joukko vepsäläisvaikuttajia: parlamentin jäsen, etnografi Zinaida Strogalštiškova, Tiedeakatemian kielen tutkija Nina Zaitseva, Soutjärven kyläkoulun johtaja Roza Maksimova sekä Kalajoen koulun johtaja Nina Rembot. Tämä tarmokkaiden naisten ryhmä oli perehdyttämässä Moskovasta saapunutta opetusministeriön virkailijaa vepsäläiskysymyksiin. Joukon jatkona oli vielä pienten kansojen tutkijana mainetta niittänyt tohtori Mark Djatškov. Matkan tarkoituksena oli antaa vastaus niihin kysymyksiin, joita vepsäläisten Moskovaan lähettämä vetoomus oli nostanut esiin. Haluttiin selvittää, missä kouluissa opiskeltiin vepsää, ja miten koululaitos voisi kehittää oman kielen harrastusta.

Äänis-Vepsän alueelta oli ajettu Keski-Vepsään: ensin Vindlan kylään, sitten Vilhalaan ja sieltä Podporožjeen ja Kurbaan. Lopulta lähdettiin kohden Keski-Vepsän itäkolkkaa, Vologdaa, Nina Zaitsevan kotiseutua. Henkilöautossa heitä seurasi Podporožjen paikallishallinnon väkeä.

Kurbasta Vologdan alueelle oli hyvinkin puolen päivän ajomatka, mutta kukaan ei harmitellut edessä olevan matkan pituutta. Pikkubussissa taivalta taittavien kulku kävi rattoisan rupattelun merkeissä, ja mieliala oli korkealla. Vepsäläisasioista siirryttiin milloin taiteen, milloin kulttuurin, milloin jonkin muun kiinnostavan aiheen pariin. Nina Zaitsevan muistikuvan mukaan Mark Djatškov oli juuri kertomassa jotain hauskaa tilannetta ulkomaanmatkaltaan, kun äkkiä kuului hirvittävä pamaus, ja auto pysähtyi kuin seinään. Siinä silmänräpäyksessä korkeat liekit löivät moottorista, ja auto täyttyi kitkerällä savulla. Kauhistanut seurue huusi ja haukkoi henkeään, ja miehet alkoivat riuhtoa bussin ovia auki. Ne eivät hievahtaneetkaan; hengittäminen oli jo vaikeaa, ja muutamat huusivat pelosta suoraa huutoa, kun koko auto näytti jo peittyvän liekkeihin. - Moottori räjähtää! joku kirkaisi.

Silloin auton etupenkillä lähimpänä liekkejä istuva ja kauhusta jäähmettynyt Nina Zaitseva kuuli huutavansa vepsäksi niin kovasti kuin jaksoi:

- Jumal, abuta minei! Jumala, auta meitä!

Samassa kuljettajan puoleinen ovi lennähti auki, mies sai luiskautettua itsensä tielle ja alkoi yskien vetää toisia ulos autosta. Nina Zaitseva pääsi ulos viimeisenä ja kierittäytyi maantien ojaan, minne toiset olivat jo räjähdysten pelossa suojautuneet.

Kotvan kuluttua virkamiesten auto ehti paikalle. Tilanteen vaarallisuus selvisi heille heti, ja siinä samassa auto peruutettiin turvallisen välimatkan päähän. Yksi miehistä huusi:

- Hiekkaa! Hakekaa hiekkaa!

Aikailematta miehet ryntäsivät kaapimaan pehmeän tienpenkan hiekkaa ja alkoivat syyttää sitä roihuavan auton päälle. Lopulta palo sammui, ja onnellisesti pelastunut retkikunta autettiin ojasta takaisin tielle. Sillä aikaa kun yksi podporožjelaisista lähti tilaamaan tielle jääneille kulje-

tusta, toiset tutkivat kulkukelvotonta pikkubussia. Sen oli käynyt todella pahoin. Vakavina matkalaiset tarkastelivat lähes poroksi palanutta moottoria. Kukaan ei voinut käsittää, miten he olivat selviytyneet. Kaiken järjen mukaan polttoainetankin olisi pitänyt räjähtää. Jos niin olisi tapahtunut, matkustajille olisi käynyt huonosti.

Viimein saatiin kaksi henkilöautoa, joihin bussissa matkustaneet sijoitettiin ja kuljetettiin takaisin Podporožjeen. Siellä heille järjestettiin majoitus ja kunnon illallinen. Hyvän aterian jälkeen tunnelma kohosi melkoisesti, niin että retkikunta pystyi jo laskemaan leikkiä kokemuksestaan. Kun kaikki selvisivät naarmuita, jaksettiin nähdä asian humoristinen puoli: arvovaltainen delegaatio pötkällään maantien ojassa. Vapauttavat naurut seurue sai myös muistelllessaan, miten Nina Zaitseva viimeisenä autosta pelastuneena näki kuoleman edessä välttämättömäksi raahata turvaan jalkatilaansa uskotun kassin.

Nina Zaitsevan elämänavaiheet

- Luetaan Ninan pohdiskelua majapaikassa onnettomuuden jälkeen: Majapaikassa Nina Zaitseva sai huonetoverikseen ystävänsä Zinaida Strogaltkovan. Yhdessä käytiin lävitse matkalla koettua, välillä naurettiin hervottomasti pelkästä helpotuksesta, välillä taas vakavoiduttiin. Pelastuminen palavasta autosta oli ihme, josta annettiin kiitos Jumalalle. Lopulta Zinaida nukahti päivän rasitusten uuvuttamana.

Ninakin oli väsynyt, mutta hänen silmiinsä ei uni tullut. Hän eli yhä uudelleen kauhunhetken autossa, jossa luuli jo kohdanneensa määränsä pään. Miten lähellä kuolemaa me olimme, ja miten merkillinen oli pelastuminen! Entäpä jos emme olisi päässeet ulos autosta? Tai jos moottori olisi räjähtänyt? Jumala varmasti varjeli meidät.

Mutta mikä oli lopulta se, joka tuossa kokemuksessa oli jättänyt hänen sisimpänsä väräjäämään? Ninasta tuntui, kuin tuona lamauttavan pelon hetkenä olisi auennut ovi hänen omaan sisimpäänsä, minuuden alkulähteille. Se oli vepsän sanoissa: Jumal, abuta minei!

Siinä, kuoleman edessä, huusin Jumalaa avuksi omalla äidinkielelläni, vepsäksi, hän ajatteli. Vepsäksi, vaikka olin koko matkan puhunut venäjää, ja vaikka keskustelu ei silloin edes sivunnut vepsän asioita.

Niin, vepsäläinen minä olen. Olen ja olen aina ollut huolimatta siitä, ettei se ole ollut helppoa, hän tunnusti. Ja kun uni ei tullut, hän palasi mielessään kotikyläänsä, kauas lapsuuteen.

Kerrotaan Ninan elämäntarinaa

- Nina eli lapsuutensa Vologdan alueella. Hänen vanhempansa olivat vepsänkielisiä. Äiti, kyläkoulun opettaja, kuoli, kun Nina oli 2 vuotias. Äitipuoli osasi vain venäjää, mutta isä puhui lapsilleen vepsää.
- Neljä ensimmäistä luokkaa Nina sai käydä kotikylän koulussa vepsän kielellä
- Viidennelle luokalle hänen piti siirtyä kouluun Kujan kylään, joka oli kahdeksan kilometrin päässä. Samalla hänen piti mennä asumaan asuntolaan, koska koulumatka oli liian pitkä päivittäiseen kulkemiseen. Kotona hän pääsi käymään kerran kuukaudessa.

Luetaan muistoja Nina kouluajoista

Nina hymähti muistelllessaan internaattiaikojen alkua Kujassa. Kouluruokailua ei ollut, ja lasten oli selviydyttävä kotoa tuomiensa ruokavarojen turvin ja valmistettava itse ateriansa asuntolan suurella puulämmitteisellä liedellä. 10-vuotiaan Ninan omat keittiötaidot olivat vielä niin hute-

rat, että keittäessään ensimmäistä kertaa perunoita hän hulautti ne pesemättöminä kattilaan. Myöhemmin hän kovasti ihmetteli, miksi perunoista tuli ihan toisenlaisia kuin kotona... Viidennestä luokasta lähtien opetuskielenä oli edelleen yksinomaan venäjä, mutta nyt vepsää ei saanut puhua edes väliajoilla. Sen puhumisesta rangaistiin. Omalla kohdallaan Nina muisti erityisesti yhden tapauksen. Hän oli silloin 13-vuotias. Kerran hänen rahansa olivat lopussa, ja hän oli pyytänyt opettajalta lupaa soittaa isälleen. Opettaja antoi luvan ja kutsui hänet opettajainhuoneeseen, jossa koulun puhelin oli. Kun Nina sai isänsä langan päähän, hän selvitti tälle asiansa vepsäksi, niin kuin ainakin isän kanssa puhuessaan. Opettaja kuuli keskustelun ja suuttui kovasti siitä, että tyttö oli puhunut vepsää. Rangaistukseksi Nina, jo suuri tyttö, sai seisoa koko loppupäivän koulun käytävässä häpeämässä kaikkien nähden. Nuhdesaarnan sai myös isä tullaan kouluun tytärtä tapaamaan. Opettaja moitti kovasti isää ja väitti tämän pilaaavan lapsensa mahdollisuudet elämässä puhumalla tälle kieltä, jota kukaan hänen käsityksensä mukaan ei tarvinnut.

Jatketaan elämänvaiheiden kertomista

- Ninan isä kuoli vuonna 1961 ja perheellä oli vaikeaa.
- Ninan onnistui kuitenkin jatkaa koulunkäyntiään.
- Luokat 9-11 Nina kävi Salan asutuskeskuksessa, 40 kilometrin päässä kotoa. Kotona hän kävi hiihtäen tai jalkaisin. Nälkä vaivasi Ninaa. Hän sai haukkumanimen makaroni, kun oli niin laiha. Lahjakas oppilas sai kuitenkin stipendejä, joiden turvin hän saattoi jatkaa opiskeluaan.
- Yläkoulun jälkeen Nina pääsikin Vologdan korkeakouluun päämääränään opiskella venäjän kielen opettajaksi. Siellä Tatjana opettaja kehotti Ninaa tekemään murrekursityön kaksikielisyydestä ja auttoi häntä muutenkin. Lopulta Nina sai opettajan ostamasta sanomalehdestä tiedon, että Petroskoissa voi opiskella itämerensuomalaisia kieliä myös vepsää. Nina pyrki sinne opiskelemaan.

Luetaan kertomuksen loppu

Jälkikäteen monet asiat elämässä näyttävät pelkiltä sattumilta, Nina ajatteli. Niin kuin sekini, että opettajani mies sattui ostamaan lehden, jossa oli tieto itämerensuomalaisten kielten tutkimuksesta Petroskoissa. Mutta eihän se ollut sattuma! Kaikkea ohjasi Jumalan käsi.

* * *

Valmistuttuaan Nina sai viran Neuvostoliiton tiedeakatemian Karjalan osaston Kielen, kirjallisuuden ja historian tutkimusinstituutista. Hän rakasti työtään tutkijana, mutta suurta kipua tuotti se, ettei vepsällä ollut enää kirjakielen asemaa. Sitä ei voinut opiskella kouluissa, eikä sillä ollut kirjallisuutta lukuun ottamatta joitakin Stalinin ajan hävityksistä säästyneitä tekstejä.

Huolimatta kielen alennustilasta monen vepsäläisen sydämessä kyti toive saada käyttää omaa kieltä, kirjoittaa ja opiskella sitä. Haaveena pidetty ajatus roihahti liekkiin perestroikan vuosina: silloin lähdettiin rohkeasti elvyttämään vepsän kirjakieltä, kehittämään ja viljelemään sitä.

Se oli ihana tehtävä, ja siinä Nina itse oli täysin sydämin mukana. Monet vepsäläiset olivat täynnä innostusta tukien ja kannustaen kaikin tavoin kielen kehittäjiä. Mutta oli niitäkin, jotka pitivät vepsän kirjakielen elvyttämistä sulana mahdottomuutena. Kirjakielen perusteet oli kyllä luotu 1920- ja 1930-luvuilla, mutta sille pohjalle ei nykyoloissa mitään rakennettaisi, perusteltiin. Pahimpia olivat kuitenkin ne, joiden mielestä koko asia oli turhaa touhotusta. Eivätkö kaikki vepsäläiset osanneet venäjää? Mihin vepsää enää tarvittiin? Kyseltiin. Ja varsinkin silloin kyseltiin, kun raamatunkäännöstyö aloitettiin. Eikö venäjä muka riittänyt?

Jotkut vepsäläiset kyllä näkivät nimenomaan Raamatun tarpeellisuuden ja rohkaisivat jatkaamaan käännoistyötä. Niin teki esimerkiksi radiotoimittaja Alevtina Andrejeva. Hän kannusti Niinaa kääntämään Raamattua ja muistutti tätä usein siitä ilosta, jota käännoistyön ensi hedelmä, vepsänkielinen Jeesuksen elämä -kirjanen, oli kieliyhteisön keskuuteen tuonut.

Nina itsekin oli raamatunkääntäjänä saanut rohkaisevaa palautetta. Hän ei voinut unohtaa niitä tilanteita, joissa vepsäläiset olivat kuulleet Raamattua omalla kielellään. Kun esimerkiksi ensimmäistä vepsäksi käännettyä evankeliumia, Markusta, luettiin vepsäläisopettajien kokouksessa, teksti vaikutti niin syvästi, että monet itkivät luentaa kuunnellessaan.

Mutta sittenkin Nina kiusaantui välillä siitä, että jotkut vieläkin vähätelivät vepsän raamatunkäännoistyötä tai jopa kokonaan kyseenalaistivat sen. Hän halusi olla rehellinen. Hän oli kysellyt itseltään, oliko oikein lähteä valtavan suureen ja taloudellisestikin raskaaseen urakkaan, kääntämään Uusi testamentti kansalle, jonka väkiluku oli niin pieni kuin vepsäläisten? Eikö venäjä riittänyt?

* * *

Kevyt tuulenvire heilautti ikkunaverhoja. Yö oli väistymässä. Nina nousi ja meni ikkunan ääreen. Tuomet tuoksuivat, metsikkö helisi ja soi lintusten kirkasta liverystä. Kohta nousisi aurinko. Nina nojautui ikkunalautaa vasten ja hengitti aamun raikkautta.

Jumal, abuta minei!

Rauha laskeutui hänen sisimpäänsä. Edellisen päivän kokemus ja yön mietteet yhdistyivät varmuudeksi, jota hän oli etsinyt. Hän tunsu vihdoin saaneensa vastauksen. Hän jatkaisi raamatunkäännoistyötä: venäjä ei riittänyt! Kun kerran ihminen, joka puhui venäjää niin hyvin kuin hän itse teki, huusi hädän hetkellä Jumalaa vepsäksi, sille kielelle piti kääntää Raamattua. Vepsäläisen tuli kuulla Jumalasta sydämensä kielellä.

Mari: Satuttavat sanat

Johdatus kertomukseen

Leikkimieliseksi johdannoksi yhdistäkää oikea kieli oikeaan anteeksi -sanaan:

1. pardon	a. viro
2. sorry	b. ranska
3. entschuldigung	c. ruotsi
4. förlåt	d. espanja
5. vabandake	e. marinkieli
6. perdon	f. englantia
7. vueš it nal	g. saksa

Pohtikaa yhdessä:

- Mitä kaikkea anteeksipyyttäminen sisältää? Entä anteeksiantaminen?
- Kumpi on helpompaa: pyytää vai antaa anteeksi? Tämän voi toteuttaa myös niin, että ohjaaja näyttää tilasta osallistujille kaksi toisilleen vastakkaista janaa. Toiselle janalle menevät he, jotka ovat sitä mieltä, että anteeksiantaminen on helpompaa. Heitä vastapäiselle janalle käyvät he, jotka pitävät anteeksipyyttämistä helpompana. Puoliväliin ei voi jäädä. Vastakailta janoilta perustellaan omat näkemykset toiselle puolelle.

(oikeat vastaukset ovat 1b, 2f, 3g, 4c, 5a, 6d ja 7e)

Lukekaa kertomus *Satuttavat sanat*

Se kertoo Pavel-nimisestä vangista, jonka elämä muuttui marinkielisten raamatunkertomusten kuulemisen myötä.

Keskustelukysymyksiä

- Pohtikaa Pavelin elämäntarinaa. Hän loukkaantui vaimonsa pahoista sanoista niin paljon, että surmasi tämän kaksi vuotta myöhemmin 20 vuotta kestäneen avioliiton päätteeksi. Millaiset sanat voivat loukata toista noin paljon? Mikä sanoissa tuntui Pavelista kaikkein loukkaavimmalta?
- Pohdi tilanteita, a) joissa itse olet loukkaantunut syvästi toisen ihmisen sanoista b) joissa olet itse sanoillasi loukannut toista. Miten tilanne on saatu korjattua? Mitä se on vaatinut?
- Muistelkaa mitä Raamattu puhuu anteeksiantamisesta ja – pyytämisestä. Lukekaa näistä esim. Matt 6:12-15 ja Matt 18: 21-35. Mitä näkökulmia nämä raamatunkohdat tuovat anteeksiantamiseen?
- Marinkielisten raamatunkertomusten lukeminen muutti lopulta Pavelin asenteen ja elämän. Pohdi miten Raamatun sanoilla voi olla näin suuri vaikutus ihmiseen.
- Mikä raamatunkertomus tai raamatunlukokokemus on ollut sinulle itsellesi joskus merkittävä? Kirjoittakaa raamatunkohdat tai raamatunkertomusten nimet paperille. Etsikää kohdat Raamatusta ja lukekaa ne ääneen.

Lisämateriaali

- Tietoa mareista ja raamatunkäännöksistä marin kielellä
- Lisäteksteinä internetissä Piplialehden artikkeleita

Marit

Mareja eli tseremisjää on 604 300. Heillä on oma nimikkotasavalta Udmurtian eteläpuolella, Volgan keskijuoksulla. Pääkaupunki on Joškar-Ola.

Marin kieli kuuluu volgalaiseen kieliryhmään. Marin kieliä on kaksi: niittymari ja vuorimari. Turkilaiskielillä on ollut suuri vaikutus marinkieliin. Mareista niittymarin puhujia on lähes 90 prosenttia. Maria äidinkielenään puhuu noin 70 prosenttia mareista.

Raamattu Suomen Suvulle -hankkeessa julkaistut koepainokset:

Mari

(UT ja Psalmit 1986)

Jeesuksen elämä 1993

Markus 1994

Luukas 1995

Johannes 1997

Lastenraamattu 1998

Matteus 1999

Raamatun kertomuksia 2001, 2002

Uusi testamentti 2007, julkaisujuhlat v.2008

Valmisteilla oleva materiaali: 1.Mooseksen kirja, Psalmit

Vuorimari

Jeesuksen elämä 1994

Jeesus lasten ystävä 1995

Markus 1997

Luukas 1999

Valmisteilla oleva materiaali: Matteus

Marin kieliä on kaksi: niittymari ja vuorimari.

Mareista niittymarin puhujia on lähes 90 prosenttia.

Valmisteilla 1. Mooseksen kirja ja Psalmit mariksi.

Matteus vuorimariksi (tulossa 2009).

Satuttavat sanat

Maaliskuu 1999

Marinmaan metsät ja hangen alla uinuvat kukkulat vilahtelivat ohitse maaliskuisen auringon kirkkaassa valossa. Tein marievankelista Antonin* kanssa matkaa kohden Pojansolan kylää, jossa minun oli määrä saada lukijapalautetta marinkielisestä Lastenraamatusta. Samalla ottaisin kuvia ja haastattelisin kyläläisiä kirjoittaakseni Marinmaan kuulumisia Avainsanoma-lehteen. Olin niin uppoutunut ihaillemaan maisemia ja tien varrella nököttävien talojen taidokkaita puupitsileikauksia, että tuskin kuuntelin oppaani puheita hänen kertoessaan seurakuntansa toiminnasta, kylien rukouspiireistä, diakoniatyöstä, sairaala- ja vankilakäynneistä. *nimi muutettu

- Sinä käyt itsekin vankiloissa? Eikö vankilatyö ole aika raskasta? kysyin jotain sanoakseni.
- Onhan se tavallaan raskasta. Mutta se on tärkeää työtä. Vankiloissa tapaa ihmisiä, jotka todella haluavat kuulla Jumalasta. Nykyisin käyn S:n aluevankilassa vähintään kerran kuussa, joskus useamminkin. Olen voinut antaa useille vangeille hengellistä luettavaa, ja jotkut ovat jo alkaneet lukea Raamattua ja rukoilla. Muutama on kääntynytkin.
- Siellä kuulee varmasti monenlaisista ihmiskohtaloista? Mutta parasta, etten kysele! Vankien kanssa kädyt keskustelut ovat tietenkin luottamuksellisia.
- Se on selvää. Mutta joskus sattuu niin, että joku vangeista pyytää kertomaan tarinansa muille sen vuoksi, etteivät toiset tekisi elämässään niitä virheitä, joihin he ovat syllistyneet. Sellainen on esimerkiksi Pavel.
- Mielenkiintoni heräsi.
- Pavel? Kuka hän on?
- Anton ei vastannut, vaan keskittyi ohittamaan isoa heinäkuormaa kuljettavaa traktoria. Kun me nopeli heineneen oli onnellisesti sivuutettu, hän aloitti:
- Neljä vuotta sitten seurakuntamme sai luvan vierailu S:n aluevankilassa. Koska minulla on auto, käynnit jäivät suureksi osaksi minun vastuulleni. Alkuun jännitin vankilavierailuja aika tavalla. En tiennyt, osaisinko lähestyä vapausrangaistusta kärsiviä ihmisiä. Jumala kuitenkin auttoi, ja pian pääsin juttuihin useimpien vankien kanssa. Harvoilla heistä on vankitovereita lukuun ottamatta ketään, kenen kanssa keskustella, ja sen vuoksi monet odottamalla odottavat ihmistä, jolle voisi keventää sydäntään.
- S:n aluevankilassa oli kuitenkin yksi mies, jonka kanssa en kerta kaikkiaan päässyt puheisiin. Hänen nimensä oli Pavel, ja vartijoilta kuulin hänen istuvan pitkää kakkua vaimonsa murhasta. Kukaan ei tiennyt syytä veritekoon. Oikeudessa mies oli millään tavalla puolustautumatta tai syytä selittämättä tunnustanut surmatyön.
- Pavelilla on kaksi lasta, joihin, sen enempää kuin muihinkaan sukulaisiinsa, hän ei vankilaan jouduttuaan halunnut pitää mitään yhteyttä. Hän ei halunnut ottaa vastaan vieraita, ei edes kirjeitä tai paketteja. Vankilajuorujen mukaan mies oli ennen surmatyötä ollut tasaisen ja hyvän miehen maineessa, onnellinen perheenisä, jolta viimeksi olisi voinut odottaa sellaista tekoa.
- Vangeista monet ovat pahasuisia ja riidanhaluisia, Pavel taas oli rauhallinen ja hiljainen. Outoa hänessä oli se, että hän vaikutti täydellisen välinpitämättömältä niin itseensä kuin ympäristöönsä nähden. Hän ei koskaan puhutellut ketään, ja jos hänelle puhuttiin, vastaus oli mahdollisimman lyhyt.
- Tuo vaikenava mies alkoi kiinnostaa minua. Menin kerta toisensa jälkeen hänen luokseen koettaen saada aikaan keskustelua. Hän ei juuri reagoinut puheisiini, mutta ei kieltänyt tulemastakaan, ja niin otin tavaksi joka kerta vankilassa käydessäni poiketa myös hänen luokseen juttelemaan milloin mistäkin.
- Erään kerran kysyin, saisinko lukea hänelle Raamattua. Kun hän kohautti olkapäitään, päätin

tulkita eleen myöntymykseksi, ja luin ääneen pari lukua Matteuksen evankeliumista. Seuraavilla tapaamiskerroilla jatkoin luentaa, niin että hän kuuli evankeliumin toisensa jälkeen, kaikki mariksi käännetyt evankeliumit. Lukiessani hän istui niin tunteettomana, että joskus mietin, mah-toiko hän ollenkaan ymmärtää kuulemaansa. Sen vuoksi hämmästyin, kun hän kerran pyysi mi-nulta evankeliumit, niin että voisi tutkia niitä itsekseen. Lahjoitin kirjat hänelle, ja myöhemmin havaitsin hänen todella alkaneen lukea niitä. Sen jälkeen välillämme virisi keskustelu raamatun-kertomuksista, ja ajan mittaan hän alkoi kysellä minulta uskosta ja elämästä.

«Käsitän että toivoisit minun pyytävän Jumalalta syntejäni anteeksi», hän sanoi. «Mutta mitä voi tehdä, kun ei voi itse antaa anteeksi? Evankeliumissa sanotaan näin: - Jos te annatte toisille ih-misille anteeksi heidän rikkomuksensa, antaa myös taivaallinen Isänne teille anteeksi. Mutta jos ette anna anteeksi toisille, ei Isännekään anna anteeksi teidän rikkomuksianne. - Minä en kos-kaan voi antaa anteeksi vaimolleni», Pavel sanoi.

- Mitä sitten tapahtui? ehäin kysymään, sillä Anton keskeytti kertomuksensa ja pysäytti auton, jotta muutamat kyläläiset vesikelkkoineen ehtivät ylittää tien.

- Sain kuulla Pavelin tarinan, Anton jatkoi käynnistettyään auton uudelleen.

- Hän oli mennyt naimisiin hyvin nuorena. Vaimo, Liza, oli hänen ensirakkautensa. Pariskunnal-le syntyi kaksi lasta, poika ja tyttö. Vaimoan Pavel rakasti kuin elämää itseään. Kaksikymmentä vuotta hän piti itseään hyvin onnellisena miehenä. Mutta eräänä iltana kaikki muuttui.

- Tuona kohtalokkaana iltana työtoveri oli tarjonnut syntymäpäivänsä kunniaksi väkeviä, ja Pa-vel oli tullut kotiin hieman päissään. Kotona tuli jostain riitaa, ja silloin tavallisesti sävyisä vaimo oli raivostunut silmittömästi. Nainen oli kiukuspäissään syytänyt sanoja, jollaisia mies ei kuvitel-lut olevan kenenkään naisen eikä varsinkaan oman tasaisen vaimonsa mielessä.

Näin Pavel kertoi: «Se mitä Liza minulle sanoi, oli ilkeintä ja myrkyllisintä, mitä ikinä olin kuullut kenenkään ihmisen suusta. Niin voi puhua vain sille, jota halveksii ja jota ei pidä minkään arvoi-sena. Minua nimitteli iljettävin sanankääntein ihminen, joka oli ollut kaksikymmentä vuotta mi-nulle läheisin ja rakkain koko maailmassa. Vihan olisin kestänyt, mutta en sellaista halveksuntaa. Oli kuin hehkuva rauta olisi painettu suoraan sydämeen.

Silloin jotain minussa kuoli. Niin vain oli. Koti ja perhe oli ollut minulle kaikki kaikessa, nyt se kaikki oli minulle yhdentekevää.

Surmatyötä en suunnitellut, kaikki vain kävi niin kuin kävi. Itseni minun kai olisi pitänyt tappa-a, mutta miten kuolleen surmaisi? Minä olin jo kuollut mies.»

* * *

- Voi naisparkaa! sanoin järkyttyneenä. - Tuskin hän osasi kuvitella, mitä hänen sanansa saisi-vat aikaan!

- Sanos muuta! Jälkikäteen on vaikea sanoa, miten harkittua vaimon puhe oli. Tosiasiana kuiten-kin pysyy se, että Lizan sanat kantoivat karmean hedelmän.

- Miten kauan riidasta kului veritekoon?

- Kaksi vuotta.

- Kunpa hän olisi osannut antaa anteeksi vaimolleen!

- Kunpa ihmiset osaisivat! Evankelista huokasi. Pavel ei osannut. Eikä lopulta edes halunnut. Oli selvää, että hän oli onneton, mutta ihmisen sanat eivät enää tavoittaneet häntä. Hän ei kuunnel-lut ketään. Oli aivan samantekevää, mitä hänelle puhui.

- Mitä tapahtui sen jälkeen kun hän oli tunnustanut, ettei voinut antaa anteeksi?

- Koetin keskustella hänen kanssaan, mutta Pavelin sisin oli toden totta kivettynyt ja kuollut. Kun huomasin, ettei minun puheestani ollut apua, ajattelin, että parasta on antaa Jumalan puhua.

– Jatkoitko Raamatun lukemista?

– Niin tein. Luin hänelle Psalmien kirjaa ja yhä uudelleen evankeliumeita. Ja niin kävi, että Jumalan sanat tekivät sen, mihin ihminen ei pystynyt. Pavel heräsi elämään. Ensinnä hän alkoi kysellä lapsistaan. Mahtoivatko nämä vihata häntä lopullisesti?

Kerran hän kysyi: «Anton, onko niin, että jos olisin voinut antaa vaimolle anteeksi, teko olisi jäänyt tekemättä? Mutta miten ihminen voi antaa anteeksi? Tunnustan sinulle: en osaa katua tekoni, en ainakaan vielä.»

– Selitin Pavelille, että Jumala voi muuttaa ihmisen sydämen, mutta Hän ei muuta ketään väkivallalla. Ihmisen itsensä on tahdottava muutosta ja pyydyttävä sitä Jumalalta. Kehotin Pavelia rukoilemaan mielenmuutosta.

– Seuraavan kerran tavatessamme Pavel sanoi: «Olen tehnyt niin kuin neuvoit. Olen alkanut rukoilla Jumalaa.»

– Siitä alkaen asiat alkoivat muuttua. Näytti siltä, että Jumala johti Pavelin muistelemaan ensin nuoruuden hyviä aikoja. Sen jälkeen tulivat tunnontuskat ja katumus. Teon katuminen oli terve merkki, ja se olisi vienyt miehen pian anteeksiannon lähteille, jos vanha katkeruus ei olisi välillä riepottanut häntä. Toisinaan hän taas kaipasi vaimoaan niin, että pelkäsin hänen menettävän järkensä. Se oli kamppailun aikaa. Rukoilimme yhdessä, seurakuntamme ja uskootulleet vangit rukoilivat. Paastosimmekin. Ja kiitos Jumalalle, Herra antoi voiton!

– Pavel pääsi kamppailunsa päähän, sai voiman anteeksiantoon ja sai itse syntinsä anteeksi. Sen jälkeen hän muuttui toiseksi mieheksi. Vaikka hän on vielä vankilassa, hän on nyt onnellinen. Pavel kirjoitti lapsilleen ja myös vaimonsa sukulaisille, pyysi anteeksi tekoaan. Ja hän sai anteeksi. Viime vuoden lopulla poika ja tytär tulivat häntä tapaamaan. Lapset saivat takaisin isän.

– Se on varmasti lapsille suuri ilo.

– Niin on. Ja sitä se on Pavelillekin.

Anton vaikenä ja viittasi kädellään kauniiseen laaksoon, jonka halki tie kiemurteli. Mutta maalauskellisen maiseman sijasta näin vankisellin, ja ajatuksissani olin siellä Pavel-veljeni luona kiittämässä Häntä, joka on tullut kansojen valkeudeksi, avaamaan sokeiden silmät ja päästämään kahlitut vapauteen.

Mordva: Kohtaaminen

Johdatus kertomukseen

Muistele tilanteita, joissa olet ollut epävarma itsestäsi, mutta joku onkin rohkaisut sinua olemaan juuri sellainen kuin olet.

- Miltä tällainen rohkaisu on tuntunut?

Lukekaa kertomus *Kohtaaminen*

Siinä ersämordvalainen Vasili kertoo, kuinka hän päätyi erään kohtaamisen myötä kansansa evankelistaksi. Kertomus on melko pitkä. Se lyhenee hieman, jos jättää alusta pois johdannon, jossa Vasili keskustelee Raamatunkäännösinstituutin johtajan Borislav Arapovicin kanssa.

Keskustelukysymyksiä

- Miksi Vasili ei lapsuutensa jälkeen käyttänyt ersän kieltä? Pohdi, miksi esim. kouluissa kiellettiin vähemmistökielien puhuminen.
- Vasili tunnusti jopa ripissä syntyneään sen, että oli ersäläinen. Pohdi, miltä tuntuu jos joutuu häpeämään omaa syntyperäänsä. Mitä vastaavia häpeän aiheuttajia on tai on ollut Suomessa?
- Pohtikaa, miten eri tavoin toinen ihminen voi kohottaa toisen itsetuntoa.
- Vasili kiinnostui omista juuristaan koettuaan, että Jumalalle myös mordvalaiset ovat tärkeitä. Pohtikaa, mitkä asiat ja kohdat Raamatussa puhuvat vähemmistöjen syrjintää vastaan? Mitä vähemmistöjä nämä kohdat mielestänne tarkoittavat?
- Lukekaa joku näistä kohdista esim. Luuk 10: 25-37. Mitä voimme oppia tästä kertomuksesta?

Lisämateriaali

- Tietoa mordvalaisista ja raamatunkäännöksistä ersän ja mokšan kielellä
- Internetissä tietoa ja kuvia (ppt)
- Lisäteksteinä internetissä Piplialehden artikkeleita

Mordvalaiset

Mordvalaisia on noin 843 400. Mordvan autonominen tasavalta on eteläisin suomalais-ugrilaisen kansojen nimikkotasavalloista. Sen alueella mordvalaisia asuu kuitenkin vain 27,2 prosenttia. Mordvan pääkaupunki on Saransk.

Mordvan kieliä ovat ersä ja mokša, joiden puhujat eivät kuitenkaan ymmärrä toisiaan. Ersäläisiä on noin 562 200 ja mokšalaisia noin 281 000. Molempia kieliä kirjoitetaan kyrillisin kirjaimin. Molemmissa kielissä on iranilaista ja turkkilaista vaikutusta.

Raamattu Suomen Suvulle -hankkeessa julkaistut koepainokset:

Ersä

Johannes 1990
Jeesuksen elämä 1991
Lastenraamattu 1993
Markus 1995
Luukas ja Apt. 1996
Matteus 1998
Uusi testamentti 2006
Valmisteilla oleva materiaali: Psalmi v.2009

Mokša

Jeesuksen elämä 1993
Jeesus lasten ystävä 1995
Markus 1995
Luukas 1997
Lastenraamattu 1999
Matteus 2002
Johannes 2003
Apostolien teot 2005
Valmisteilla oleva materiaali: Uusi testamentti

**Mordvan kieliä ovat ersä ja mokša.
Niitä kirjoitetaan kyrillisin kirjaimin.
Valmisteilla Psalmi ersäksi, Uusi testamentti
mokšan kielellä.**

Kohtaaminen

Kesäkuu 1992

Samana vuonna, jolloin pitkään Leningradina tunnettu Pohjolan Venetsia sai takaisin vanhan Pietari-nimensä, sen erään kauniin kanavan suussa tapasi kaksi miestä. Heitä olisi voinut luulla veljeksiksi, niin samannäköisiä he olivat. Veljiä he olivatkin, nimittäin uskonveljiä, mutta ulkonäön yhtäläisyyksiä lukuun ottamatta he olivat perin erilaiset. Toinen oli kielimies, toinen insinööri ja sittemmin saarnaaja, toinen oli syntynyt korkeiden vuorien Kroatiassa, toinen tammilehtojen ja viljavien peltojen ympäröimässä mordvalaiskylässä. Miehet olivat Raamatunkäännösinstituutin johtaja Borislav Arapović ja ersämordvalainen saarnaaja Vasili Naumkin*. Ensin mainittu oli matkustanut Pietariin Tukholmasta, ja jälkimmäinen oli tullut Etelä-Venäjältä.

Miehet kävelivät läheiseen puistoon ja istahtivat penkille.

- Slava Bogu! Kiitos Jumalalle! huudahti ersäläinen. - Siinä sinä nyt olet! Pelkäsin viime hetken asti, ettei tapaamisemme onnistuisikaan.

- Minulla oli ihan samat ajatukset, toinen tunnusti. – En ollut varma, saiko sanan tulostani.

Vasili katseli kiinnostuneena viereällä istuvaa kroaattia.

- Sinä siis olet Borislav, Raamatunkäännösinstituutin perustaja. Siitä asti kun kuulin työstänne, olen toivonut saavani tavata sinut. Merkillistä, että ajatus Raamatun kääntämisestä Neuvostoliiton vähemmistökielille syntyi melkein samanaikaisesti sekä lännessä että idässä.

- Jotkut ovat vieläkin sitä mieltä, ettei vähemmistökielillä tarvita Raamattuja.

- He eivät tiedä, mitä puhuvat! tuhahti Vasili. - Sen jälkeen kun aloin kulkea ersäläiskylissä, toteusin, että on välttämätöntä saada kansankielistä Sanaa, ja nimenomaan nykykielisiä käännöksiä. Ihmiset eivät ymmärrä ennen vallankumousta julkaistuja tekstejä. Kirjakieli on kehittynyt vasta sen jälkeen, kun ne käännökset tehtiin.

- Sellaista palautetta mekin olemme saaneet, Borislav totesi.

- Kai olet kuullut, että jotkut meikäläiset ovat omin neuvoin ryhtyneet kääntämään Raamattua? Vasili katsoi kysyvästi kumppaniaan. - Mutta se on vaikeaa. Varsinkaan meillä uskovilla ei juuri ole vieraiden kielten taitoa eikä käsitystä edes oman kielen kielioipista. Kuten tiedät, värinsä tunnustavan uskovan oli neuvostoaikana vaikeaa, jopa mahdotonta, päästä korkeampien opintojen piiriin.

- Se on totta, ja sen tähden on tarpeen tehdä yhteistyötä. Itse asiassa olemme vuosikausia koettaneet löytää mordvaa puhuvia uskovia, mutta on näyttänyt siltä, ettei heitä ole olemassakaan. - Luultavasti olette etsineet väärästä päästä. Varmaankin Saranskin venäläisistä seurakunnista? Toinen nyökkäsi.

- Siinäpä se! Tiesitkö, että yli seitsemänkymmentä prosenttia mordvalaisista asuu nimikkotasavaltansa ulkopuolella? Mutta juuri "diaspora-mordvalaiset" ovat säilyttäneet parhaiten juurensa, ja myös kieli on elävin heidän keskuudessaan.

Borislav raapusti tiedon lehtiönsä.

- Mutta kerro nyt, miten minä voin auttaa! sanoi Vasili. Tiedät kyllä, etten ole mikään lingvisti. Puhun ersää, mutta en ole koskaan saanut opiskella sitä.

- Sinä voit auttaa paljonkin, totesi Borislav. Pyytäisimme sinua luettamaan käännöksiämme ersäläisillä.

- Niin on, ja teksteistä olisi välttämättä saatava lukijapalautetta. Mutta mitä oikeastaan tarkoittit sillä, että sanoit alkaneesi kulkea ersäläiskylissä?

- Muutamia vuosia sitten en olisi voinut auttaa teitä, Vasili sanoi. - Se, että aloin tehdä työtä oman kansani keskuudessa, johtuu eräästä kohtaamisesta.

- Kohtaamisesta?

* * *

Aikaisemmin asuin perheeni kanssa Sotšissa, eikä minulla ollut mitään yhteyttä mordvalaisiin, Vasili selitti ja jatkoi: Olen syntyisin N:n ersäläiskylästä. Minulla oli hyvä ja turvallinen lapsuus, kunnes jäin orvoksi vanhemmistani. Olin silloin kymmenen vuoden ikäinen. Kun kotikylässä asuneet isovanhempanikin olivat jo kuoolleet, jouduin naapuriläänin puolella asuvan setäni hoi-viin. Hän asui venäläisessä kylässä, ja koulu, johon minut pantiin, oli tietenkin venäläinen. Kou-lussa oli pari muutakin mordvalaislasta, mutta meitä kiellettiin ankarasti puhumasta keskenäm-me muuta kuin venäjää. Muutaman kerran unohdimme kiellon, ja kun toiset oppilaat kantelivat meistä opettajalle, seurauksena oli nuhtelu ja häpeärangaistus, jopa numeroiden alentaminen. Tämän seurauksena oppilaat alkoivat pilkata minua ja mordvalaisia tovereitani. Valitin tästä se-dälleni, ja silloin setä ja hänen venäläinen vaimonsa tähdensivät minulle, että minun oli parasta olla näyttämättä sitä, että olin mordvalainen. Naapurit ja tuttavat luulivat setääni venäläiseksi, ja sen vuoksi minäkään en saisi sanoa olevani mordvalaispoika. Koska puheessani oli ersämordvan korostus, minua neuvottiin olemaan vieraiden aikana hiljaa, jottei puhe paljastaisi syntyperääni.

- Olin kai herkkä lapsi, sillä kaikki tämä vaikutti minuun voimakkaasti. Ymmärsin asian niin, että mordvalaisuus oli häpeällinen asia, että se oli kuin synti, josta oli päästävä eroon.

- Koulun jälkeen menin armeijaan ja siellä päätin, että minun oli tultava venäläiseksi. Asepalve-luksen suorittuani pääsin opiskelemaan tekniseen korkeakouluun, ja siellä minua jo pidettiin venäläisenä, niin kuin passiini oli merkitty. Opiskelu sujui hyvin, mutta en ystävystynyt läheisesti kenenkään kanssa. Ersäläisyys oli minun häpeällinen salaisuuteni, jota en halunnut kenellekään paljastaa, ja se piti minut yksinäisenä.

- Valmistuin insinööriksi, ja sain työpaikan Sotšista. Yksi työtovereistani oli tullut uskoon paikalli- sessä seurakunnassa, ja hänen todistuksensa kautta minustakin tuli kristitty ja saman seurakun- nan jäsen. Muistan, miten katumuspenkissä syntejä tunnustaessani kerroin senkin, että olen ers-äläinen. En tiedä, miten ripittäjäni asian ymmärsi, synninpäästö minulle joka tapauksessa an- nettiin. Seurakunnassa tapasin mukavan tytön, menimme naimisiin, ja saimme kolme lasta. Kai- ken olisi pitänyt olla hyvin: minulla oli hyvä vaimo, kauniit ja terveet lapset, riittävä toimeentulo ja kaikki mitä tarvitsin, mutta siitä huolimatta minua kalvoi jokin sisäinen suru. Vaikka en näyt- tänyt sitä toisille, olin hyvin herkkä loukkaantumaan, ja kärsin kovasti siitä, että minun oli vai- kea antaa anteeksi niille, jotka olivat mieleni pahoittaneet. Jumalan edessä tein tästä parannus- ta, ja tunsin olevani huono kristitty, kun en voinut muuttaa itseäni. Koetin tehdä entistä enem- män työtä seurakunnassa, todistaa ja evankelioida ihmisiä. Sain siitä iloa, mutta kaikesta huoli- matta koin usein itseni turhaksi ja tarpeettomaksi.

- Olimme tottuneet siihen, että seurakunnassamme varsinkin kesäisin vieraili Sotšissa lomaile- via ulkomaalaisia turisteja. Se oli virkistävää, ja toivotimme vieraat tervetulleiksi huolimatta siitä, että tuohon aikaan viranomaiset vastuivat niin tarkoin uskovaisten tekemisistä, että ulkomaalais- ten käynnin jälkeen seurakunnan vauriuta kantavat kutsuttiin usein puhutteluun.

- Eräänä kesäisenä sunnuntai-iltana kokoukseemme tuli ryhmä suomalaisia. Yksi heistä puhui ve- näjää, ja kokouksen jälkeen hän alkoi innokkaasti kysellä saarnaajalta, mitä kansallisuuksia seu- rakuntaamme kuului. Olivatko kaikki venäläisiä? Saarnaaja oli kiusaantunut. Eivätkö nuo ulko- maalaiset tienneet, ettei sellaista ollut tapana tiedustella? Mitä väliä sillä oli, mihin kansaan ku- kin kuului? Lopulta hän lannistui toisten sinnikkyiden edessä ja osoitti minua. «On meillä aina- kin yksi moldolainen!» «Mordvalainen», oikaisin paimentani.

- Siinä samassa suomalaisten ryhmä oli ympärilläni. He hälisisivät ja nauroivat, puristivat kättäni ja taputtivat minua olalle aivan haltioissaan. «lhanko totta sinä olet mordvalainen? Mordvalainen

uskonveli? Sukulainen on löytynyt, kiitos Jumalalle!»

- Hämmennyin kokonaan suomalaisten innosta, olin liikuttunut ja ihmeissäni. Riskeistä huolimatta kutsuin heidät illalla kotiini, ja silloin selvisi, että heillä oli mukanaan muutamia ersämordvankielisiä evankeliumikirjoja; Ruotsissa oli otettu näköispainos ennen vallankumousta julkaisusta evankeliumikäännöksestä. Olin vielä enemmän ihmeissäni. En ollut ikinä nähnyt Raamatun sanaa omalla äidinkielelläni, ja nyt nämä kaukaisesta Suomesta tulleet ihmiset toivat mukanaan kirjoja sillä kielellä, jota olin lapsuudessaani puhunut. Suomalaiset pommittivat minua kysymyksillään. Oliko Sotšissa muita mordvalaisia? Miten olin joutunut Sotšiin? Oliko vaimoni mordvalainen? Mitä entiseen kotikylääni kuului? Olinko käynyt siellä? He pysyivät minua lukemaan tekstejä ääneen, ja vaikka evankeliumit olivat niin vanhaa kieltä, että minun oli vaikea sitä ymmärtää, annoin heidän mielikseen lukunäytteen. Suomalaiset olivat riemuissaan kuullessaan ersän kielen sointia.

- Sinä yönä en voinut ollenkaan nukkua. En osannut selittää vaimolle enkä edes itselleni sitä liikutusta, joka oli vallannut minut. Vaimo ja lapset nukkuivat, mutta minä makasin valveilla. Eikö ollutkaan häpeä olla mordvalainen? Suomalaiset eivät hävenneet minua! Minä, joka en mordvalaisena ollut kenellekään tarpeen, olin tarpeen heille. He riemuitsivat siitä, että olivat tavanneet mordvalaisen!

- Jos kerran Jumala on puhunut mordvalaisista suomalaisille, niin että he ovat hankkineet ersänkielisiä kirjoja ja tulleet tänne asti etsimään ihmisiä, jotka osaavat lukea niitä, eikö se merkitse sitä, että Jumala on pannut heidän sydämeensä rakkauden meihin? ajattelin. Ja eikö se merkinnyt sitä, että Jumala itse välittää mordvalaisista? Mutta jos Jumala välittää mordvalaisista, silloin mordvalaisuus ei olekaan mikään häpeä. Jumalalle mekin olemme tarpeen.

- Aloin itkeä, ja kuin lapsi itkin sitä kipua, jota minun olisi pitänyt itkeä kymmenvuotiaana. Silloin olin niellyt kyyneleeni, koska lohduttajaa suruun ei ollut. Nyt Jumala lohdutti minua. Hän lohdutti ja lääkitsi niin konkreettisesti, että ymmärsin Hänen olevan tosissaan. Hän oli lähettänyt palvelijansa kaukaisesta maasta tuomaan viestin siitä, että Hän välittää ersäläisistäkin, että Hänelle ersäläisenkin on tarpeen.

- Siitäkö kiinnostus omiin juuriisi sai alkunsa? kysyi Borislav.

- Siitä, myönsi Vasili. Ajattelin usein entistä kotikylääni. Mitä sinne kuului? Oliko siellä vielä sukulaisia äitini tai isäni puolelta? Oliko siellä kirkkoa? Oliko kukaan kertonut heille evankeliumia? Aloin rukoilla heidän puolestaan, ja nyt, kun minun ei enää tarvinnut hävetä mordvalaisuuttani, pyysin rohkeasti muitakin rukoilemaan kansani puolesta.

- Mielenkiintoista oli se, että kun innostuin itse omasta kansastani, muutkin innostuivat. Ei kuulunut kovin kauan, kun ersäs veli sanoi: «Mitä jos tekisimme matkan sinne sinun kotiseudullesi?» Aloimme rukoilla asian puolesta, ja pian toinenkin veli ilmoittautui mukaan. Minulla oli auto käytössäni, ja kun tuli kesä ja loma-aika, lähdimme matkaan.

* * *

- Olin ollut yhteydessä suomalaisiin, ja sen seurauksena meillä oli autolastillinen kirjoja, sekä venäjän- että ersänkielisiä evankeliumeita, Vasili kertoi.

- Sotšista kotiseudulleni oli parin päivän ajomatka. Toisena matkapäivänä aloimme puolilta päivin olla lähellä kotikylääni. Kun näin lapsuuteni maisemat, kumpuilevan, hedelmällisen maan laajoine niittyineen, tammistoineen ja siellä täällä kiemurtelevine jokineen, ymmärsin, miten paljon olin tietämättäni ikävöinyt kotiseutua.

- Lähestyessämme kotikylääni huomasimme, että kylään johtava tie oli huonossa kunnossa. Se oli kolhoosin koneiden jäljiltä syvillä urilla, ja sen vierellä oli hevospelien käyttämä tie. Kumpakaan ei voinut ajaa henkilöautolla. Meidän oli pakko jättää auto parin kilometrin päähän ja lähteä kylään jalkapatikassa.

- Tarvoimme tietä heinäkuisessa helteessä, ja minua alkoi jännittää. Meillä oli yksi ainoa tavoite: julistaa evankeliumia, kertoa Jeesuksesta, mutta millaisen vastaanoton saisimme? Olisiko vastassa vihainen kyläpäällikkö, joka usuttaisi kimppuumme miliisit? Takavarikoitaisiinko kirjamme? Millaisia olivat ihmiset, jotka nyt asuivat tässä kylässä, jonka lehdot ja kukkivat niityt muistint? Oliko siellä enää ersäläisiä?

- Olimme puolivälissä kylätietä, kun näimme, että meitä vastaan oli tulossa mies. Hän pysähtyi välillä, varjosti kädellä silmiään kuin nähdäkseen tarkemmin meidät, ja jatkoi taas kulkuaan meitä kohti. «Lieneekö kyläpäällikkö?» Juri arveli. «Mies ei ole nuori», huomautin. «Voi hyvinkin olla kyläpäällikkö. Hän tulee varmaan ottamaan selvää siitä, millä asioilla liikumme.» «Saa nähdä, miten käy», mutisi Pjotr, joukkomme nuorin. «Ehkä täällä sydänmailla ollaan epäluuloisia. Voi olla, ettei meillä ole asiaa koko kylään!»

- Jatkoimme kuitenkin matkaa, ja kun vastaantulija oli muutaman metrin päässä meistä, hän pysähtyi. Mekin pysähdyimme. Näimme, että mies oli jo iäkäs, mutta hänellä oli kirikkaat ja valppaat silmät. Hän katseli meitä itse kutakin tarkoin.

«Oletteko te niitä, joita odotamme?» hän kysyi selvällä ersän kielellä.

- Veljet eivät ymmärtäneet ersää, ja niin minä kysyin: «Ketä te sitten odotatte?» «Niitä, jotka Jumala on luvannut lähettää.»

- Sydämeni teki kuperkeikan: «Me olemme juuri niitä. Jumala on lähettänyt meidät», vastasin.

- Silloin kirikkaat kyneleet alkoivat valua miehen poskille. «Jumala ei sittenkään ole unohtanut meitä! Tulkaa, mennään kylään.»

- Toverini seisoivat ihmeissään, sillä he eivät ymmärtäneet mitään puheestamme. Viittasin heitä seuraamaan vanhusta, ja sanoin selittäväni myöhemmin asian. Lähdimme nelisin kulkemaan kylään, ja suorastaan kihisin uteliaisuudesta. Miten ja miksi meitä oli osattu odottaa? Mutta mies ei puhunut sanaakaan, hän oli vajonnut hartaaseen kiittolisuuteen.

- Kylän keskustaan saavuttuamme ihmisiä alkoi kokoontua ympärillemme. Miehen silmät loistivat.

«Tulkaa illalla kerhotalolle», hän kutsui. Meidät hän vei kotiinsa. Siellä meitä kestitettiin, ja kuulimme merkillisen tarinan.

«Kun kirkko ja hengelliset kirjat 1930-luvun lopulla hävitettiin, ja papit ja muut kirkon työntekijät vietiin ties minne, meillä ei ollut enää mahdollisuutta saada opetusta Jumalasta», mies kertoi. «Silloin muistin, mitä uskovaainen äitini oli sanonut: 'Rukoile Jumalaa. Kerro asiasi, oli se mikä tahansa, Hän kuulee.' Ja niin minä rukoilin, että Jumala lähettäisi kyläämme jonkun, joka opettaisi meille, miten ihmisen tuli palvella Jumalaa.»

Pitkän ajan kuluttua näin unen. Siinä näytettiin selvästi, miten kolme miestä lähestyi kyläämme. Sitten kuulin äänen sanovan: 'Odotat. Ne miehet, jotka näit, tulevat kylääsi opettamaan minun Sanaani.'»

- Miehen ääni murtui, kun hän jatkoi: «Unessa näkemäni miehet olivat juuri sellaisia kuin te: yksi nuori, kaksi keski-ikäistä. Ja yhdellä miehistä oli valkoinen lippalakki ihan niin kuin yhdellä teistä. Nyt on tapahtunut se, minkä Jumala lupasi. Mutta levätkää! Panen sanan kiertämään, ja illaksi kutsumme kylän väen koolle. Sitten te puhutte meille kaikille.»

- Veljet ja minä olimme ihmeissämme. Hengellisen kokouksen olimme toki halunneet pitää, mutta tämä oli enemmän kuin olimme osanneet toivoa. Odotimme siis iltaa. Ja toden totta: näytti siltä, että kylän väki pienimmästä suurimpaan oli tullut koolle. Olimme saaneet tietää, että isäntämme oli entinen kyläpäällikkö, ja hänen nuori seuraajansa toivotti ystävällisesti meidät tervetulleiksi. «Puhukaa, mitä sydämellänne on», hän sanoi.

- Se vasta ilta oli! Niin janoista ja avointa kuulijakuntaa ei liene toista. Minä puhuin ersäksi, välillä puhuivat veljet ja minä tulkitsin heidän puhettaan. Ihmiset olivat kuin sulaa vahaa Jumalan kutsun edessä. Olimme kylässä viikon, opetimme Sanaa ja neuvoimme ihmisiä kuin apos-

tolit konsanaan. Kylän poikaset auttoivat meitä kantamaan kirjat autosta, ja niitä oli hyvä jättää evääksi ihmisille.

- Siitä lähtien olen kulkenut ersäläisten parissa, vienyt kirjallisuutta ja julistanut hyvää sanomaa. Alkuun pääsin kulkemaan vain loma-aikoina, mutta sen jälkeen kun jäin eläkkeelle ja muutimme lähemmäs entisiä kotiseutujani, minusta tuli täyspäiväinen evankelista. Ja nykyisin nämä käännösasiat ovat olleet kovasti mielessä.

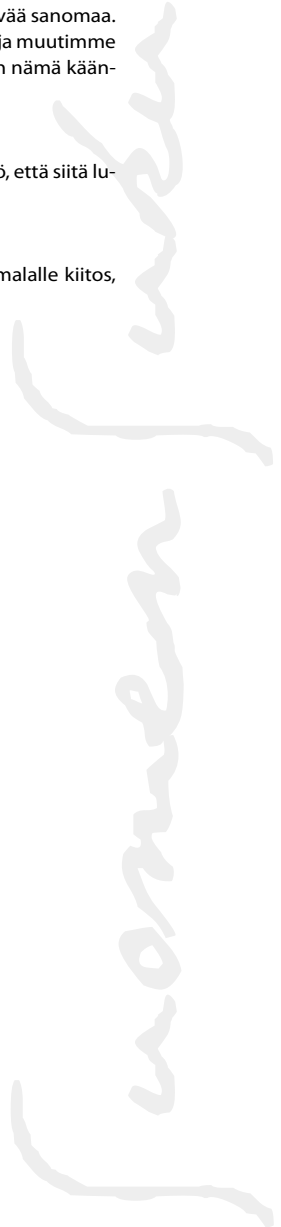
Borislav katseli Vasiilin ilosta loistavia kasvoja. Hän pudisti päätään.

- Sitäkö ihmettelet, että olen jo eläkeläinen? myhäili Vasili. - Minulla oli sellainen työ, että siitä luettiin eläkepaperit jo 50-vuotiaille.

- En minä sitä ihmettele, vaan sitä, mitä meille aina sanottiin mordvalaisista.

- Mitä meistä sitten sanottiin? Vasili halusi tietää.

- Meille sanottiin, etteivät mordvalaiset tarvitse Raamattua omalla kielellään. Jumalalle kiitos, että emme uskoneet sitä!

Komi: Suojelusenkeli

Johdatus kertomukseen

Katsokaa internetissä oleva kuvasarja kominkielisen Uuden testamentin julkistamisjuhlista loka-kuussa 2008 (ppt). Kuvasarjaan löytyy selostus PowerPoint-tiedoston muistiinpanoista.

- Mitä havaintoja teit komikylistä ja niiden ihmisistä?
- Mikä merkitys kominkielisellä Uudella testamentilla näytti olevan juhlisiin osallistujille?

Lukekaa kertomus *Suojelusenkeli*

Se kertoo, millaista suojelusta käännöstarkastaja Torsten on yhdellä Venäjänmatkallaan saanut. Kertomuksen voi halutessaan lyhentää jättämällä alussa olevan bussilipun ostamiskohtauksen pois.

Keskustelukysymyksiä

- Millaisia käytännön ongelmia käännöstarkastaja Torstenilla oli matkallaan komikyliin?
- Miksi mafiapäällikkö otti Torstenin suojelukseensa?
- Komin Uuden testamentin kääntäminen kesti 15 vuotta. Pohtikaa mitä muita ulkoisiin tekijöihin liittyviä haasteita käännöstarkastajat ja kääntäjät ovat voineet kohdata Venäjällä? Miten nämä ongelmat ovat vaikuttaneet itse tehtävään eli raamatunkäännöstyön etene- miseen?
- Minkälaista varjelusta suomensukuisten kansojen parissa tehdyssä käännöstyössä on tarvittu?
- Lukekaa psalmi 121 Herra on varjelijasi. Pohtikaa, millaista varjelusta tarvitaan meidän omassa elämässämme Suomessa.

Lisämateriaali

- Tietoa komeista ja komin ja komipermjakin raamatunkäännöksistä
- Kuvamatka kominkielisen Uuden testamentin julkistamisjuhlaan (ppt)
- Lisätäksteinä internetissä Piplialehden artikkeleita

Komit

Komeja on noin 418 600. Heillä on oma nimikkotasavalta, joka idässä rajoittuu Uraliin, pohjoisessa Jäämereen ja etelässä Udmurtiaan. Alue on laaja. Se on kuuluisa maaperärikkauksistaan kuten maakaasusta ja metallista. Komin pääkaupunki on Syktyvkar.

Komin kieliä on kaksi: komi eli komisyrjääni ja komipermjakki. Komisyrjäänejä on noin 300 000, joista 70 prosenttia puhuu äidinkielenään komia. Komipermjakkeja on n.118 000, joista kielenpuhujia on myös 70 prosenttia. Komipermjakeilla on autonominen piirikunta Komin kaakkoisnurkassa. Sen pääkaupunki on Kudymkar.

Raamattu Suomen Suvulle -hankkeessa julkaistut koepainokset:

Komi

(Popov:UT, tark.laitos 1979)

Jeesuksen elämä 1993

Jeesus lasten ystävä 1994, 2000

Markus 1995

Luukas 1996

Johannes 1998

Matteus 1999

Uusi testamentti 2008

Valmisteilla oleva materiaali: Lastenraamattu, Psalmit

Komipermjakki

Jeesuksen elämä 1993

Markus 1996

Jeesus lasten ystävä 1997

Matteus 2001

Raamatun kertomuksia 2002

Lastenraamattu 2003

Luukas 2005

Johannes 2007

Apostoloen teot 2009

Valmisteilla oleva materiaali: Uusi testamentti

**Komin kieliä on komi eli komisyrjääni ja komipermjakki.
Valmisteilla komipermjakiksi Lastenraamattu ja komiksi
Psalmit.**

Suojelusenkeli

Toukokuu 1995

Kuzman linja-autoaseman lipunmyyntiä hoiteleva tuhdinpuoleinen naisihminen tuijotti kiukuisesti asiakastaan.

- Johan minä sanoin, että lippuja ei ole! hän kivahti.

Kotona Skandinaviassa Torsten, komin käännöstarkistaja, olisi moisen tylyyden edessä jo luovuttanut, mutta täällä ei auttanut antaa periksi.

- Mutta aamulla te sanoitte, että kahdentoista vuorossa olisi tilaa, hän muistutti. Käskitte tulla uudelleen yhdeltätoista!

Nainen tuhahti vastaukseksi ja alkoi asioida seuraavan lipunostajan kanssa.

- Entä iltavuoro? Torsten vielä yritti.

Lipunmyyjä ei vastannut, mutta salissa odottelevat matkustajat kehittivät tulemaan uudelleen kolmen tienoilla.

Torstenin ei auttanut muu kuin tarttua laukkuihinsa ja siirtyä sivummalle toisten lippuluukulle jonottavien tieltä.

- Taas neljän tunnin odotus! hän harmitteli. - Saa nähdä, pääsenkö tänään ollenkaan Myzenkaan. Kuka olisi uskonut, että linja-autolipun saaminen voisi olla näin vaikeaa!

Tilanne olisi ollut kyllin harmillinen, jos Torsten olisi ollut liikkeellä tavallisena turistina, ja se oli sitä kaksin verroin, kun kyseessä oli työmatka. Torsten ei suinkaan ollut Venäjänmaalla aikaa tappamassa, ja sen vuoksi hän halusi päästä suorinta tietä ja viivyttelemättä komikyliin. Työtövereiden kanssa oli laadittu tarkka suunnitelma siitä, mitä evankeliumitekstejä kussakin kylässä Komin eri murrealueilla oli ehdittävä käydä lävitse. Torsten pelkäsi, että Myzenkassa tehtävään työhön jäisi nyt liian vähän aikaa, koska hän oli juuttunut lippuvaikeuksien tähden päiväksi välietappiin.

* * *

Kolmen tunnin kuluttua Torsten seisoi jälleen lippuluukun takana.

- Lippuja ei ole! myyjä sinkosi tylästi.

Torsten tunsi korviensa alkavan kuumottaa suuttumuksesta.

- Miten se on mahdollista? hän yritti olla korottamatta ääntään. - Eikö kukaan pääse koko päivänä Myzenkaan?

Nainen kohautti olkapäitään.

- Kun sanoin, ettei lippuja ole, niin niitä ei ole!

Tyrmistynyt käännöstarkistaja jäi seisomaan jonon vaiheille miettien, mikä neuvoksi.

Taksia voisi ajatella, hän tuumi. Siinä on vain se vaara, että taksinkuljettaja arvaa minut ulkomaalaiseksi ja antaa vihjeen mafialle. Sitä paitsi Myzenkaan on yli sata kilometriä. Lähtisikö edes mihinkään tšekäläinen taksi niin pitkälle matkalle – ja mihin hintaan?

Samassa Torsten muisti, että hänelle oli kerrottu paikallisen mafiapomon pitävän päämajanaan Myzenkaa. Hän päätti unohtaa taksin.

On varmaan soitettava ystäville Syktyvkariin ja pyydetävä heiltä apua, hän totesi. Myzenkaan minun on joka tapauksessa päästävä.

Torsten havahtui lippuluukulta kuuluvaan mekastukseen. Ärtisä lipunmyyjä näytti kohdanneen vertaisensa.

- Minun on saatava lippu ja sillä hyvä! luukulla asioiva mies suorastaan huusi. On teidän asianne hankkia vaihtorahaa!
 - Mistä minä teille vaihtorahaksi muutun! nainen ärhenteli takaisin. Jos kerran lipun tahdotte, niin olisitte katsonut taskuunne pienempää!
 - Eikö kenelläkään ole vaihtorahaa? mies kääntyi hädissään muiden matkustajien puoleen.
 - Auttakaa hyvät ihmiset! Olisi välttämättä ehdittävä Menosovan autoon...
 - Paljonko tarvitsette? Torsten kysyi.
 - Kun saisi viisituhatta pieniksi.
- Torsten kaivoi kukkarostaan ruplatukon ja laski miehen tarvitsemat setelit. Tämä kiitteli ylenpalttisesti, sai lippunsa ja kiiruhti jo lähdössä olevaan vuoroon.
- Ainakin yksi ihminen pääsi tänään sinne minne oli matkalla, Torsten hymähti ja sijoitti ruplat sivutaskuunsa. Silloin hän huomasi lipunmyyjän viittovan häntä luukulle.
 - Eikö teidän pitänyt mennä Myzenkaan? nainen kysyi. - Minä vain sitä, että nyt olisi niitä lippuja...

* * *

Ilta alkoi jo hämärtää, kun auto saapui kylään. Torsten katseli uteliaana ympärilleen. Myzenka oli tyyppillinen maalaistaajama puutarhojen ympäröimine hirsitupineen. Keskustassa kohosi joukko betonisia kerrostaloja, ja yhdessä niistä sijaitsi hänen syntykarilaisen ystävänsä appivanhempien asunto. Nämä eivät olleet itse paikalla, mutta Torsten oli saanut avaimen ja ohjeet siitä, miten löytäisi perille.

- Selvä reitti! hän ilahtui. - Tuossa on pääkatu. Sitä käskettiin kulkea vähän matkaa, sitten pitää kääntyä vasemmalle, sitten seuraavasta kadunkulmasta oikealle ja siinä onkin heidän talonsa. Matkaa on tuskin puolta kilometriä enempiä.

Torsten huomasi ruokakaupan olevan vielä auki ja päätti poiketa ostamaan leipää. Sen tehtyään hän pysähtyi vielä kioskille ja osti pari suklaalevyä seuraavan päivän tekstintestausten vauhdittajaksi. Sitten hän lähti kävelemään pääkatua asuntoaan kohti. Mutta tuskin hän ehti ensimmäiseen kadunkulmaan, kun hänen oli seisahduttava. Kuin maasta polkaisemalla hänen eteensä oli ilmestynyt kolme miestä, ja he tukkivat häneltä kulkutien.

Nyt se on tapahtunut! kävi Torstenin mielessä. Mafía! Tien tukkeeksi asettunut kolmikko oli sen näköinen, ettei heidän kanssaan tehnyt mieli ryhtyä puheisiin, saati sitten rettelöihin. Olisipa Andrei mukana! Torsten ajatteli. Nyt he varmasti keksivät, että olen ulkomaalainen. Torsten lähetti ylöspäin yhden elämänsä hartaimmista rukouksista. Tummapintaiset miekkokset mittailivat Torstenia katseillaan.

- Tarvittais hintaa, yksi miehistä, mustaviiksinen ja ilmeisesti joukon johtaja, sano vihdoin.
- Hintaa? Torsten toisti ja koetti näyttää siltä kuin ei ymmärtäisi.
- Hintaa, joo, toinen vahvisti. - Niin että kääräises kundi kahisevaa esiin!
- Tarkoitatteko minua? Torsten kysyi.
- Yrität sä olla vitsikäs, mitä? kolmas hermostui ja väläytti esiin pahannäköisen veitsen. -Alahan kaivaa kuvetta!

Herra, auta! Torsten rukoili. Mitä minun on tehtävä? Onko kieltäydyttävä antamasta rahaa? Jos kieltäydyin, saan luultavasti tuosta veitsestä, mutta jos annan rahaa, tuskinpa sitä käytetään vanhurskaksiin tarkoituksiin.

Siinä samassa Torsten muisti Jeesuksen Vuorisaarnan sanat: «mutta minä sanon teille, älkää tehkö pahalle vastarintaa... jos joku ottaa ihokkaasi, anna hänelle vaippasikin...»

Torsten alkoi kaivaa taskujaan. Onneksi ruplia oli nyt muuallakin kuin kukkarossa.

- Sanotaan tommonen seitsemän, mustaviiksinen tuli avuksi.

Torsten ojensi miehelle seitsemän sadan ruplan seteliä. Tämä vilkaisi rahoja ja katsoi Torstenia niin kuin mieleltään yksinkertaista.

- Mä puhuin tietty tuhansista, hän urahti.

- Siis seitsemän tuhatta? Torsten varmisti ja katsoi miestä suoraan silmiin. - Sovittu? Mustaviiksinen nyökkäsi.

- Jep.

Torsten ojensi rahat ja tarttui laukkuihinsa.

- Tää on kuule aika vähän, kolmas sanoi ja asetti jalkansa Torstenin eteen.

Torsten kääntyi mustaviiksinen puoleen.

- Me sovimme seitsemästä tuhannesta, eikä niin? hän sanoi ja koetti pitää äänensä lujana.

Joukon johtaja katseli Torstenia kuin punniten tämän laatua.

- Päästäkää se, pojat, hän sanoi äkkiä.

Torstenin teki mieli pinkaista pakoon, mutta hän pakotti askeleensa rauhallisiksi.

Ne olivat varmasti mafian miehiä! hän ajatteli. He eivät saa missään tapauksessa nähdä, mihin olen menossa. Aivan varmasti he kuulivat puheestani, ettei venäjä ole äidinkieleni ja luulivat minua arvatenkin komiksi. Mutta jos he epäilevät minua ulkomaalaiseksi, silloin he voivat tulla puhdistamaan myös isäntäväen asunnon.

Hän teki pitkän harhautuslenkin mahdollisien seuraajien varalta eikä vihdoin asuntoon päästyään syyttännyt edes valoja, vaan purki laukkunsa puolipimeässä.

Illalla maate mennessä Torstenin mielialat eivät olleet järin korkealla, eivätkä ne sanottavasti olleet vielä aamullakaan kohonneet. Päivä evankeliumitekstien testauksen parissa sujui kuitenkin mainiosti, ja hänen sydämensä oli jo vähän keveämpi, kun hän illalla käveli asunnolleen. Hän säikähti aika tavalla törmätessään ruokakaupan kulmalla kehenkäs muuhun kuin mustaviiksiseen, yhteen eilisiltaisista häiritsijöistä.

- Privet! Terve! miekkonen virnisti kuin vanhalle kaverilleen. - Miten menee?

- Siinähan se, kiitoksia, Torsten koetti hymyillä. - Entä itselläne?

- Ei valittamista! Me muuten kerrottiin susta eilen meidän isolle päällikölle. Et kai sä ole tavannut Pomoa?

Mustaviiksinen viittasi loitommalla seisovan komean ja korskeasti pukeutuneen etelämaalaisen suuntaan. Tämä tuli lähemmäs.

- Sanoivat, että Myzenkaan on tullut vieras, miehen tummat silmät tarkastivat Torstenin päästä jalkoihin.

Aikansa mittaittuaan päällikkö katsoi Torstenia silmiin. Hänen kasvoillaan häivähti hymy.

- Jos on ongelmia, niin tule juttelemaan, hän sanoi ja kääntyi lähteäkseen. - Asiat järjestyvät!

Pää pyörällä Torsten jatkoi matkaansa. Tässä oli siis paljon puhuttu mafiapomo, mutta mitä hänen puheensa tarkoitti? Oliko se mustaa huumoria, kissan leikkiä hiirellä? Vai kenties ansa? Torstenia kylmäsi.

Mutta kun päivät kuluivat, ja hän sai tehdä työtä kenenkään häiritsemättä, hänen mielensä rauhoittui. Kummallisinta oli se, että aina kun hän sattui näkemään mafiapäällikön tai mustaviiksinen, nämä tervehtivät asiallisesti ja sen kummempia utelematta lupasivat auttaa, jos vieras joutain tarvitsisi. Torsten näytti kerta kaikkiaan päässeen erityissuojeluun.

Vasta lähtöpäivänään Torsten tohti kertoa tulopäivän välikohtauksesta paikallisille uskoville.

- Meillä on kunniallisia roistoja, Torstenin ystäviä hymyilytti. Sitten he vakavoituivat.

- Nähtävästi mafiapäällikkö arvasi sinut uskovaiseksi, ystävät sanoivat. -Hän muuten suhtautuu oikein mukavasti meikäläisiin. Hänelle on lahjoitettu Raamattukin.

- Venäjänkielinenkö? Torsten kysyi. -Mahtaako hän lukea sitä? Hän ei taida olla venäläinen?
- Ei hän olekaan venäläinen. Hän on kotoisin etelästä. Yksi seurakuntamme veljistä löysi Pietaris-
sa käydessään Uuden testamentin hänen äidinkielellään. Lahjoitimme sen hänelle, ja siitä alka-
en hän on ottanut uskovat suorastaan suojelukseensa.
- Siltä vaikuttaa, ja hyvin se homma näytti häneltä hoituvan, Torsten naurahti. - Mutta tunnustaa
täytyy, etten ensi näkemältä osannut häntä suojelusenkeliksi arvata!

Suomen Juhla

Udmurtti: Kunniamerkki

Johdatus kertomukseen

Pitäkää kehumiskierros. Heittäkää esimerkiksi hernepussia ringissä henkilöltä toiselle. Pussin heittäjä kehuu sitä, jolle pussin heittää jostakin tämän hyvästä ominaisuudesta, esimerkiksi "Raijalla on kaunis lauluääni" tai "Juho kertoo usein hauskoja tarinoita." Kehut saanut heittää pussin jollekin toiselle, jolla se ei vielä ole ollut ja kehuu vuorostaan tätä. Vaihtoehtoisesti voitte kiinnittää laput kunkin selkään ja jokainen voi kiertää kirjoittamassa toisen lappuun kehuja lapun kantajasta.

Lukekaa kertomus *Kunniamerkki*

Se kertoo raamatunkääntäjä isä Mihailin omantunnon kamppailusta hänelle myönnetyn kunniamerkin kanssa.

Keskustelukysymyksiä

- Miksi isä Mihail ei halunnut saada kunniamerkkiä? Miksi se kuitenkin annettiin hänelle? Ota kantaa siihen, oliko isä Mihail näkemyksissään oikeassa.
- Millaisista asioista ei omasta mielestäsi pidä ylpeillä? Mistä saa hyvillä mielin olla ylpeä?
- Lukekaa 2. Sam 22:26-28. Mitä se sanoo ylpeydestä? Mitä muita kunniaan ja ylpeyteen liittyviä raamatunkohtia muistat? Mikä on niiden sanoma?

Lisämateriaali

- Tietoa udmurteista ja heidän raamatunkäännöksistään, internetissä tietoa ja kuvia (ppt)
- Lisäteksteinä internetissä Piipialehden artikkeleita

Udmurtit

Udmurteja eli votjakkeja on 639 900. Heillä on oma autonominen tasavalta Udmurtia Keski-Venäjällä, jossa heitä asuu 66,5 prosenttia. Udmurtian pääkaupunki on Iževsk.

Udmurtinkieli on permiläinen kieli. Siinä on paljon turkkilaisvaikutusta. Udmurteista noin 70 prosenttia puhuu äidinkielenään udmurttia.

Raamattu Suomen Suvulle -hankkeessa ilmestyneitä udmurtinkielisiä koepainoksia:

Neljä evankeliumia 1993

Jeesus lasten ystävä 1994

Apostolien teot 1996

Uusi testamentti 1997

Psalmit 1999

Lastenraamattu 2001

Raamatun kertomuksia 2003

Joona 2004

Jesaja 2005

1-2 Samuelin kirja ja 1-2 Kuningasten kirja, 2006

Job 2007

Valmisteilla oleva materiaali: Vanha testamentti (= koko Raamattu)

Udmurteista eli votjakeista noin 70 prosenttia puhuu äidinkielenään turkkilaisvaikutteista udmurtia. Valmisteilla koko Raamattu.

Kunniamerkki

Toukokuu 1995

Isä Mihail, Udmurtian hiippakunnan diakoni ja referentti, syöksyi mieli kuohuksissa piispan virkahuoneesta. Melkein juoksujalkaa hän harppoi Pyhän Kolminaisuuden kirkon kansliasiiven portaat ja käytävät ja törmäsi ulos pihalle niin rajusti, että oli vähällä kompastua. Hän oli niin tuohduksissa, ettei huomannut vastaan tulevaa virkaveljeään, kirkon nuorta diakonia, vaan porhalsi kiireesti pihan halki kirkon porttia kohden. Kadulle tultuaan hän hermostuksissaan lähti kulkemaan väärään suuntaan ja havahtui vasta kun huomasi tulleen yliopiston pihalle.

Voi ei! hän huokasi itsekseen. Miten minä tänne jouduin? Bussipysäkillähän minun piti mennä. Hän palasi kadulle, otti oikean suunnan ja päätti oikaista pysäkillen pienen puistikon kautta. Puiden vehreys ja alkukesän suloinen tuoksu lohduttivat hänen kiihtynyttä mieltään. Isä Mihail huomasi penkin ja istahti sille uupuneena.

Minun piti työskennellä tänään iltamyöhään! Jesajan kirjan käännös on vasta puolivälissä, ja tänään olisi pitänyt saada käännetyksi ainakin yksi luku lisää, hän ajatteli onnettomana. Mutta nyt ei tule mitään tekstien ääreen palaamisesta! Tässä mielentilassa en voi kääntää riviäkään.

Mitä ihmettä minun pitäisi tehdä? hän mietti murheissaan. Kun voisi edes puhua tästä jollekin! Hän kävi mielessään lävitse uskonystäviään. Kuka ymmärtäisi? Kenelle voisi uskoa tällaisen asian? Tietenkin Rafailalle ja Natalijalle! hänelle valkeni. Menenkin käymään heidän luonaan.

* * *

Mieli tuntui kevenevän heti, kun isä Mihail tuli ajatelleeksi Rafailaa ja Natalijaa. Nämä olivat jo iäkkäitä nunnia, jotka kirkko oli siunannut esirukouspalveluun. He eivät asuneet luostarissa, vaan pienessä asunnossa, jonka seurakunta oli järjestänyt sisarille Iževskin puutaloalueelta. Mihailille nämä kaksi olivat rakkaita hengellisiä äitejä. Heidän harras uskonsa oli vetänyt häntä Kristuksen luo, kun hän nuorena tiedemiehenä oli etsinyt totuuden tietä. Heidän esirukouksensa ja rohkaisevat sanansa olivat kantaneet häntä uskon ensiaskelissa, ja heidän luokseen hän oli matkan jatkuessa saanut aina mennä jakamaan ilonsa ja murheensa. Toinen nunnista, Natalija, oli udmurtti, ja siitä syystä udmurtin raamatunkäännöstyö oli heille läheinen ja kallis asia. Rafailalle ja Natalijalle oli annettu hengellistä armoitusta, niin että Mihail ja monet muut olivat saaneet heiltä elämän kiperiin kysymyksiin viisaita neuvoja. Niitä isä Mihail tunsikin tarvitsevansa.

Nunnasaret tervehtivät isä Mihailia kirkkain katsein, pyysivät istumaan ja laittoivat teepannun tulelle. Mutta Mihail ei ehtinyt teetä odotella. Istuuduttuaan hän meni suoraan asiaan: – Minulle aiotaan antaa kunniamerkki!

- Kunniamerkki? sisaret huudahtivat yhteen ääneen. – Millainen? Yliopistoko sen myöntää?

- Ei yliopisto, vaan Venäjän patriarkka, isä Mihail selvitti ahdistuneena.

Nunnien myötätuntoinen ilme rohkaisi jatkamaan.

- Piispa kertoi, että minulle on myönnetty Pyhittäjä Innokentin nimelle omistettu kunniamerkki – missionäärisestä työstä oman kansani keskuudessa, niin, varmaankin ennen muuta raamatunkäännöstyöstä. Piispa sanoi, että kunniamerkki luovutetaan helluntaipyhien jumalanpalveluksen yhteydessä.

- Silloin kun kirkossa jaetaan Psalmien kirjaa, sisar Natalija hymyili. Sehän on hyvä asia.

- Hyvä asia! parahti isä Mihail. - En minä halua mitään kunniamerkkejä!

Sisaret olivat vaiti ja katsoivat vierastaan ystävällisin silmin.

- Miten minä voisin ottaa vastaan kunniamerkin raamatunkäännöstyöstä? isä Mihail puhkesi pu-

humaan. - Miten kukaan voisi ottaa vastaan kunniaa siitä, että saa armon kääntää Jumalan pyhäää Sanaa? Sanokaa, miten!

Nunnat eivät ruvenneet jakamaan ohjeitaan, ja isä Mihail jatkoi:

- Olenhan minä kääntänyt äidinkielelleni Raamattua, mutta ensinnäkin Sana on Jumalan. Ja siksi toiseksi - en ole tehnyt työtä yksin. Entä Instituutin väki? Marja? Hänen jos kenen kuuluisi myös saada kunniamerkki.

- Mutta eikös kunniamerkkiä voi käsittää symboliseksi? sisar Natalija sanoi. Se annetaan yhdelle, mutta itse asiassa koko asiaa huomioidaan.

- Mutta sittenkin! isä Mihail puuskahti. En kerta kaikkiaan halua ottaa vastaan kunnianosoituksia!

- Pelkäänpä, Mihail hyvä, ettet voi kieltäytyä siitä, tuumi Rafaila.

- Sitä piispakin sanoi, tunnusti isä Mihail masentuneena. Hän ihan nuhteli minua. Kun kirkon johto on nähnyt oikeaksi antaa kunniamerkin, se on myös otettava vastaan, niin piispa sanoi.

Sisar Natalija katsoi tarkkaavasti isä Mihailia.

- Sanopa, mikä on perimmäinen syy siihen, ettet halua kunniamerkkiä?

Raamatunkääntäjä hämmentyi. Hän katsoi lattiaan.

- No, jos saa täällä maan päällä kunniaa, sitä ei enää anneta Jumalan luona. Minä haluaisin kunniamerkkini Jumalan kädestä, en ihmisiltä, isä Mihail sopersi.

- Oletko sinä sitten ollut keräämässä itsellesi kunniaa tai pyytämässä huomionosoituksia? Natalija kysyi. - Et ole! Etkö voi ajatella, että sinä vain edustat udmurtteja, ja että kunniamerkki myönnetään sinulle udmurtina? Udmurtin kansalle?

Isä Mihail pudisti kärsimättömänä päätään, mutta otsarypyt alkoivat jo osoittaa siliämisen merkkejä.

- Me rukoilemme, että tässä asiassa tapahtuu Herran tahto! sisar Rafaila sanoi päättäväisesti.

* * *

Keskustelu Rafailan ja Natalijan kanssa oli keventänyt isä Mihailin mieltä niin, että hän melkein unohti koko kunniamerkin. Hänellä oli sitä paitsi kädet täynnä työtä helluntaijuhlien valmisteluissa ja ennen muuta Psalmien kirjan tähden. Udmurtinkielinen Psalmien käännös oli talvella jätetty suomalaisen kirjapainoon, keväällä se oli valmistunut ja kuljetettu Udmurtiaan helluntaiksi. Juhlilla sitä oli määrää jakaa ihmisille, ja isä Mihail iloitsi kuin lapsi siitä, että ihmiset saisivat tuon kalliin kirjan. Psalmi! Miten hartaasti niitä oli odotettu, ja millaisena aarteena udmurtit nyt lukisivat noita lohdun ja luottamuksen sanoja! Kiitollisuus täytti raamatunkääntäjän mielen, kun hän ajatteli kirjat lahjoittaneita suomalaisia. Herra, palkitse heille heidän hyvät tekonsa! hän rukoili mielessään. Tietänevätkö suomalaiset edes, millaisen valtavan siunauksen Jumalan Sana, tämä Psalmien kirjakin, meille antaa? Siunaa heitä, Jumala! isä Mihail puhui.

Kun hän ajatteli Psalmeja, kunniamerkki ei enää kaivellut hänen sydäntään, ei ainakaan niin pahasti kuin aikaisemmin. Niin, sisaret ovat oikeassa, hän tuumi. Kieltäytyä ei voi, kun kerran on kirkon virassa. On oltava kuuliainen.

Psalmi! Voi jospa äiti olisi ehtinyt nähdä tämän päivän! Mikä ilo äidille olisi ollut saada kuulla Psalmeja omalla rakkaalla, ymmärrettävällä kielellä! Mihail muisti, miten äiti oli ikävöinyt Jumalan Sanan kuuloon asuessaan kotona maalaiskylässä, jossa neuvostoaikana ei ollut kirkon kirkkoa. Vasta sitten, kun vanhemmat ikäännyttyään olivat muuttaneet Mihailin luo Iževskiin, äidille oli avautunut kaivattu kirkkotie. Mutta äiti oli palannut murheellisena jumalanpalveluksista, koska ei ymmärtänyt siellä puhuttua kieltä. Niin, äiti, jos kuka, olisi iloinnut udmurtin Psalmeista.

Mitähän äiti olisi sanonut kunniamerkistä? Mihail salli itselleen ajatusleikin. Kyllä hän tiesi: äiti

olisi ollut ylpeä pojastaan! Äiti olisi kyllä varoittanut ankarasti Mihailia ylpeilemästä, mutta hänen sydämessään olisi läikkynyt ilo. Työn ja raadannan vanhentama rakas äiti, miten hän olisi-kaan kiittänyt Jumalaa siitä, että poika, jonka sielusta hän oli kantanut huolta ja hätää, oli tullut Herran tielle ja käänsi nyt Jumalan katoamatonta Sanaa oman kansansa kielelle. Niin, oliko kunniamerkki oikeastaan mikään huono asia?

* * *

Helluntaipäivä koitti. Sää oli huikaisevan kirkas, ja juhlapäivän riemua kuuluttavat kirkonkellot kutsuivat iževskiläisiä jumalanpalvelukseen. Jo aamusta Pyhän Kolminaisuuden kirkossa oli käynyt kova hyöriin, kun temppeleitä koristettiin juhlaan. Kirkon seinille ripustettiin tuoreita puunlehtiä, ja lattia peitettiin niillä kokonaan. Jo edellisenä päivänä isä Mihail oli saanut kirkkoon Psalmit – laatikoittain Psalmeja varastosta, jossa niitä oli säilytetty. Kirjat purettiin pakkauksistaan ja laitettiin kauniisiin pinoihin, joista ne olisi helppo jakaa juhlaan tulleille udmurteille.

Juhlajumalanpalvelus alkoi ja kulki tutun kaavansa mukaisesti. Isä Mihail palveli omalla vuorolallaan, ja hänen sisällään soi kiitoslaulu. Mikä siunattu juhla! Kirkko oli täpötäynnä kansaa, ja hän huomasi joukossa sellaisiakin udmurttituttaviaan, jotka hänen tietääksensä eivät koskaan aikaisemmin olleet jalallaan astuneet kirkkoon. Tieto Psalmien valmistumisesta oli levinnyt, ja he olivat tulleet kirjan vuoksi. Nyt he saivat Psalmit!

Jumalanpalveluksen jälkeen kirkkokansa jäi odottamaan. Piispa astui esiin ja piti lämminhenkisen puheen. Sen jälkeen hän kutsui isä Mihailin luokseen ja kiinnitti hänen rintaansa Pyhittäjä Innokentin kunniamerkin. Monien udmurttien silmissä kimalteli kyynelitä. Kunniamerkin luovuttamisen jälkeen piispa kertoi kansalle, että kaikille halukaille lahjoitettaisiin Psalmien kirja.

Tuskin isä Mihail oli muutamien diakoniveljien kanssa ehtinyt siirtyä kirkon oikeaan kulmaan pinnottujen Psalmikirjojen luo, kun ryntäys alkoi. Valtaisa joukko udmurtteja riensi saamaan kirjansa, ja kun monet halusivat samalla kiittää ja onnitella isä Mihailia, tämä oli pian väenpaljouden puristuksissa, niin että tuskin henki kulki. Kun viimeinen kirja oli jaettu, hänestä tuntui siltä, kuin olisi selvinnyt taistelutantereelta. Häntä hengästytti, ja kaunis kirkollinen juhla-asu oli kärsinyt tungoksesta. Viitan liepeisiin oli tarttunut lehtiä, ja niitä irrottaessaan hän huomasi: kunniamerkki oli kadonnut! Se oli nähtävästi pudonnut ihmisten tungeksiessa. Pelästyneenä isä Mihail kumartui katsomaan lattiaa. Ja aivan oikein: hänen jalkojensa juuressa, lehvien seassa, kimmelsi pieni siru kunniamerkistä. Se oli niin vähäpätöinen, että se juuri ja juuri pysyi isä Mihailin miehensormissa. Pyhittäjä Innokentin merkki oli ollut monisakarainen, hienoa taontatyötä, ja sen pienet osat olivat pudotessa irronneet toisistaan ja kulkeutuneet ties minne ihmisten jaloissa. Isä Mihail haroi kädellään silpuksi jauhutuneita lehtiä löytääkseen lisää osasia. Turha vai! hän totesi.

Isä Mihailin tuntoa kirpasi. Mitä piispa nyt sanoisi? Varmasti hän nuhtelisi alaistaan huolimattomuudesta. Mihail pelkäsi, että piispa paheksuisi myös sitä tungosta ja hälinää, mikä kirjojen jaoissa oli syntynyt. Piispa oli antanut ohjeet, että kirjat piti jakaa kirkossa kauniisti ja arvokkaasti.

Niin, piispa nuhtelisi. Mutta eikö itse Jumala häntä nyt nuhdellut? Jumala, Kaikkivoipa, oli sallinut merkin pudota ja tallautua! Jumala oli nähnyt, että salaa sydämessään hän oli kuitenkin ylpeillyt merkistä, ottanut itselleen kunniaa Jumalan työstä. Hän sai nyt ansionsa mukaan. Ei hän ollut kunniamerkin arvoinen.

Isä Mihailin huomaamatta pari seurakunnan sisarta oli nähnyt tämän kaivelevan lehtiä jalois-

saan. He riensivät diakoninsa luo ja säikähtivät nähdessään hänen kädessään palasen kunniamerkistä.

- Voi sentään! Merkki on särkynyt! he päivittelivät.

- Niin on, mutta minkäpä sille mahtaa, isä Mihail huokasi.

Allapäin isä Mihail meni kotiinsa vuodattamaan sydäntään Jumalalle ja tekemään parannusta turhamaisuuden ja ylpeyden synnistä.

Parin päivän kuluttua isä Mihail istui käännösten parissa työhuoneessaan Pyhän Kolminaisuuden kirkon kansliassa. Ovelle kolkutettiin. Sisään kurkisti kaksi naista. Kasvot hymyä tulvillaan he tulivat isä Mihailin työpöydän luo ja ojensivat tälle ei enempää eikä vähempää kuin Pyhittäjä Innokentin kunniamerkin! Seurakunnan sisaret olivat keränneet kirkkosalin lattialta lehvien seasta joka ikisen osasen ja koonneet ja liimanneet merkin kokoon niin huolellisesti, ettei olisi voinut uskoa sen koskaan särkyneen.

Mitäpä isä Mihail olisi muuta voinut kuin kiittää!

Hantit ja Jumalan rakkaus

Johdatus

Suomessa taivas on sekä luonnontieteellinen että hengellinen sana, kun taas englannin kielessä sitä vastaa kaksi eri sanaa sky ja heaven.

- Keksikää muita esimerkkejä siitä, miten eri kielissä sanoilla voi olla eri merkityksiä.
- Pohtikaa, miten tällaiset sanat hankaloittavat kielen kääntämistä

Lukekaa kertomus *Hantit ja Jumalan rakkaus*

Se kertoo, millaisia vaikeuksia oli kääntää pienoisevankeliumi hantin kielelle.

Keskustelukysymyksiä

- Mitä eri ilmaisuja suomen rakastaa sanalle hantin kielessä on? (määrätä, totella, fyysinen rakastaminen, asettaa sydämeensä) Miksi näistä asettaa sydämeensä vastaa parhaiten Joh.3:16 kohdassa tarkoitettua Jumalan rakkautta ihmistä kohtaan?
- Mitä mullistavaa oli hanteille Joh.3.16 käännöksessä: "Niin on Torum asettanut ihmiskunnan sydämelleen?" Mitä kaikkea lause heille merkitsi?
- Mitä Joh.3: 16 merkitsee suomalaisille? Entä sinulle itsellesi?
- Raamatunkäännöstyössä oikean käännöksen löytäminen voi kestää kauan. Pohdi hantien esimerkin valossa, miksi oikeaa käännöstä pitää kuitenkin jaksaa kärsivällisesti etsiä.

Lisämateriaali

- Tietoa hanteista ja manseista ja heidän raamatunkäännöksistään
- Lisäteksteinä internetissä Piplialehden artikkeleita

Hantit ja mansit

Hantit ja mansit asuvat Uralin itäpuolella läntisessä Siperiassa Ob-joen ja sen sivujokien ranta-
mailla. Pääosa heistä asuu Hanti-Mansijskin piirikunnan alueella. Pohjoisimmat hantit asuvat Ja-
malo-Nenetsian piirikunnassa, jonka tärkeimpiä hantitaajamia ovat Kazym ja Shuryshkary.

Hanteja eli ostjakkeja on 28 700 ja manseja eli voguleja noin 11 400. Hanti ja mansi kuuluvat
obinugrilaisiin kieliin. Äidinkielen puhujia molemmissa kielissä on noin 50 prosenttia.

Obinugrilaiset kielet jakautuvat hyvin erilaisiin murteisiin, joiden puhujat eivät ymmärrä toisi-
aan. Tämän perusteella voisi puhua kolmesta ostjakkielestä ja neljästä vogulikielestä. Kuiten-
kin kaikilla näitä kieliä puhuvilla on yhteinen etninen identiteetti.

Raamattu Suomen Suvulle -hankkeessa julkaistut koepainokset

Hanti

Jeesuksen elämä 1995, 1997

Markuksen evankeliumi 2000

Raamatun kertomuksia 2003 (šuryškarin murteella)

Raamatun kertomuksia 2005 (kazymmin murteella)

Tuhlaajapoika-kertomus (Luuk.) 2007

Luukas 5:1-26 2009

Valmisteilla oleva materiaali: Luukas

Mansi

Jeesuksen elämä 1996

Markuksen evankeliumi 2000

Raamatun kertomuksia 2003

Tuhlaajapoika-kertomus (Luuk.) 2007

Valmisteilla oleva materiaali: Johannes

Hanteja eli ostjakkeja on 28 700 ja manseja eli voguleja noin 11 400.

Hanti ja mansi kuuluvat obinugrilaisiin kieliin.

Valmisteilla hantinkielinen Luukas ja mansinkielinen Johannes

Hantit ja Jumalan rakkaus

Marraskuu 1995

Kaunein kevät teki tuloaan Pohjolan valkoiseen kaupunkiin, mutta sitä hantin työryhmä, käännöstarkistaja Marja Taivassalo, kieliavustaja Elvira ja Hanty-Mansijskista saapuneet kääntäjät Jevdokija ja Zoja tuskin edes huomasivat. Helsinkiin kokoontunut käännösryhmä ahersi aamuhäisestä iltamyöhään hantinkielisen Jeesuksen elämä -kirjasen tekstien parissa korjaillen käännöstä ja ratkoen siihen liittyviä ongelmia.

Ongelmia käännöksessä totisesti riitti. Vaikka kirjasessa oli vain kaksikymmentä kahdeksan lyhyttä raamatunkertomusta, niihin mahtui niin uskomaton määrä käännösvaikeuksia, että työryhmän suomalaisten mielestä luvut olivat hyvinkin ennätyskirjan luokkaa. Mutta mitä muuta saattoi odottaa, kun kyseessä oli kieli, jolle oli Raamatusta käännetty ainoastaan kymmenen lukua Matteuksen evankeliumia ja nekin jo 1800-luvun puolella! Hantin kielestä kerta kaikkiaan puuttuivat Raamatun keskeiset käsitteet. Sen tähden armo, pelastus, sovitus, anteeksiantamus, kääntymys ja paljon muita raamatullisia perustermejä oli nyt koetettava löytää käsillä olevaan tekstiin.

Viikon mittaisen puurtamisen jälkeen Jeesuksen elämä -kirjasen kertomukset oli saatu kertaalleen tarkistetuiksi ja osin korjatuiksi. Hantien kotiinpaluuta edeltävänä päivänä korjailtiin vielä joitakin tekstejä. Jäljellä oli muun muassa kirjan viimeisen kertomuksen loppuun liitettävän raamatunlauseen, Johannes 3:16, korjaaminen.

Hantit tutkivat vakavina käännöstarkistajan antamia korjausehdotuksia. Zoja pudisti päätään.

- Tätä lausetta hantien on mahdollonta käsittää, hän sanoi.

Zoja, runoilija ja laulujen sepittäjä, oli paikalla olevasta kahdesta kielenpuhujasta se, jolla oli halussaan elävä ja rikas kansankieli. Kielentaitajana hän oli vertaansa vailla, ja siksi hantit olivat yksimielisesti valtuuttaneet hänet raamatunkäännösryhmään. Jeesuksen elämä -kirja oli suurelta osin hänen käsialaansa.

Hantit saivat kouluopetusta käytännöllisesti katsoen vain venäjäksi, ja oman kielen taantumisen oli sen tähden lähes suoraan verrannollinen kirjasivistyksen määrään. Zoja oli yksi niistä harvoista, joiden äidinkieltä koulutus ei ollut rappeuttanut. Hanti oli Zojalle rikkain kieli maan päällä, ja sen sanat ja säkeet pulppusivat hänestä niin, että välistä niiden virtaa oli suorastaan hillittävä. Runoilijana hän olisi halunnut sanoa kaiken koristeellisesti ja monisanaisesti. Käännöstarkistajat saivat olla valppaina, ettei teksti päässyt luiskahtamaan sadun uomaan, vaan pysyi Raamatun hengen puitteissa.

Raamatun kääntämisestä Zoja oli innostunut ennen muuta kielen kehittämisen tähden. Raamatun henkeä hänen oli vaikea käsittää, ja välillä hän näytti jopa arkailevan sitä peläten sen horjutavan maailmankuvaansa.

Käännösryhmän toinen hanti, Jevdokija, oli toista maata. Hän oli lukenut Raamatua ja ymmärsi sitä yllättävän hyvin. Häneen Raamatun iankaikkinen sanoma ja sen moraalinen arvo oli tehnyt syvän vaikutuksen. Äidinkieli ei sen sijaan enää elänyt Jevdokijalle yhtä rikkaana ja moni-ilmeisenä kuin Zojalle, mutta hantin kieliopin ja oikeinkirjoituksen suhteen hän oli todellinen asiantuntija. Yhdessä nämä kaksi olivat oivallinen työpari.

* * *

Sekä Zoja että Jevdokija olivat keski-ikäisiä ja kuuluivat ensimmäiseen lukutaitoiseen hantisu-kupolveen. Zoja oli syntynyt poropaimenen perheeseen ja varttunut läntistä Siperiaa halkovien suurten jokien varsilla. Pienestä pitäen hän sai oppia taigan naisväelle tarpeelliset taidot, nahkojen käsittelyn, nahkavaatteiden valmistamisen ja mestarillisen koristekirjonnan. Kymmenvuoti-aaksi hän puhui pelkkää hantia, ja kun vanhemmat vihdoin toimittivat tytön koulutielle, hän ikä-vöi sisäoppilaitoksessaan takaisin taigan metsien huminaan.

Zoja-tyttönen kuitenkin selviytyi koulun pelottavasta maailmasta. Hän oppi venäjän kielen, tot-tui istumaan ja syömäänkin toisin kuin paimentolaiskodissa oli ollut tapana. Niin hyvin Zoja me-nestyi, että kun isä kesän tullen saapui noutamaan häntä kotiin, opettaja otti säiden varhain ryppyiseksi kuivattaman poropaimenen sivuun ja kävi tämän kanssa vakavan keskustelun oppi-laansa tulevaisuudesta. Opettaja tiesi, että paimentolaisilla oli tapana siirtyä laumoineen paikas-ta toiseen ja että nämä usein antoivat lastensa koulunkäynnin jäädä sikseen. Monesti luokka tai pari koulua sai riittää, ja sitten lasten tuli seurata vanhempiaan porolaitumille.

Opettaja vetosi isään ja puhui tytön poikkeuksellisesta lahjakkuudesta. Zojan isä ei ollut lukutai-toinen, mutta järjenjuoksu hänellä oli terävä. Jos kerran oli niin kuin opettaja sanoi, hän päätte-li, tyttö saisi ilman muuta jatkaa kouluaan.

Kun syksyn tullen oli aika toimittaa Zoja takaisin kouluun, isä evästi tämän huolellisesti matkaan. - Mene, tyttöseni, kiviseen kaupunkiin, mene rautaiseen kaupunkiin, isä puhui. Ota opista vaari, piilota se päähäsi, piilota sydämeesi. Mutta hanteja älä unohda. Ei ole arvokas ihminen se, joka oman kansansa unohtaa.

Zoja talletti päähänsä kirjatiedot ja sydämeensä isänsä sanat eikä unohtanut omaa kansaansa. Lukutaidottomat vanhemmat antoivat hänelle perinnöksi kirjaviisautta tärkeämmän pääoman, terveen itsetunnon. Päinvastoin kuin monet heimolaisensa Zoja varttui vapaana alemmuuden-tunteista. Hän oli ylpeä taustastaan, hantilaisuudestaan, ja tämä terve asenne vapautti hänen synnynnäisen runoilijanlahjansa. Hän piti hantien elämäntapaa monin verroin parempana kuin kaupunkien ahtaisiin asunalähiöihin pakkaantuneiden ihmisten elinoloja. Tosin Siperian suur-ten vesien ihmisten ajatuksiin liittyi erottamattomana tuntemattomien voimien pelko, mutta hän arveli sen olevan ylipääsemätön osa elämää.

* * *

Zoja tuijotti yhä Johannes 3:16 -käännöstä. Hänen poskillaan paloivat punaiset täplät. Hän ajat-teli ankarasti.

- Minun mielestäni tätä jaetta on mahdotonta kääntää hantiksi, hän sanoi.
- Miten niin mahdotonta? Elvira kysyi.
- Ensinnäkään meillä ei ole sopivaa sanaa maailma.
- Se on totta, Jevdokija myönsi. - Mutta minusta korjaus ehdotus ihmiskunta sopii hyvin.
- Mutta entä Jumala? Zoja osoitti punakynällä alleviivaamaansa sanaa. Ei tässä voi kääntää Ju-malaa sanalla Torum!
- Miksi ei voi? Marja ihmetteli. - Jumalahan on hantiksi Torum!
- Mutta ei tässä! Ei mitenkään! Zoja kiihtyi. -Eihän Torumilla voi olla poikaa!
- Raamatussa Jumala kertoo itsestään, Elvira sanoi. - Kun Jumala puhuu pojastaan, meidän asiamme on kääntää Jumalan puhe sellaisena kuin se on meille annettu.
- Mutta jos tekstissämme puhutaan Torumin pojasta, silloin yksikään hanti ei käsitä tästä yhtään mitään! Zoja väitti. - Eikö asia ole näin, Jevdokija? Ajattele nyt itsekin! Torum on korkein Jumala.

Eihän Hän voi olla isä! Isäksi pitää ottaa jokin pienempi jumala.

- Hanteilla on lukuisa joukko erilaisia jumalia, Jevdokija selvitti suomalaisille. - Kaikkien niiden yläpuolella on korkein Jumala, Torum. Häntä ei kuitenkaan ole mahdollista lähestyä. Hän on tuntematon ja kaukainen.
- Raamattu kertoo, että Torumia voi lähestyä Hänen poikansa Jeesuksen kautta, Elvira sanoi.
- Ei Torumia! Zoja pelästyi.
- Älä sinä siitä huolehdi, Jevdokija ojensi. - Jos kreikankielisessä alkutekstissä kerran lukee "korkein Jumala", niin silloin siinä on oltava Torum, käsitit sinä sitä tai et.
- Tämä lause on kuitenkin mahdoton, Zoja penäsi. - Miten sitten rakastaa käännetään?
- Tietenkin verbillä rakastaa, Elvira sanoi. - Käännöksessänne oli kyllä merkillinen ilmaisu "määräsi!". Mutta eihän voida sanoa: 'niin on Jumala maailmaa määrännyt...'. Lause pitää korjata: 'rakastiti' tai 'on rakastanut'.
- Mutta ei meidän kielessämme käytetä rakastaa-sanaa vanhempien ja lasten välisissä suhteissa, Zoja huomautti. - Me sanomme: 'isä määrää poikaa' eli odottaa häneltä kuuliaisuutta.
- Miten te sitten sanotte: 'poika rakastaa isää'? Elvira kysyi.
- Pojan on toteltava isää.
- Entä puolisoiden välinen rakkaus?
- Onhan meillä sanoja sitä kuvaamaan, mutta ne ovat kyllä liian konkreettisia... fyysisiä. Eivät sellaiset sovi tähän yhteyteen.
- Mutta täytyyhän teillä olla kielessä jokin ilmaisu, jolla kuvataan pyyteetöntä rakkautta, Marja sanoi.
- Ei meillä ole, Jevdokija sanoi. - Tai jos on ollut, se on unohtunut käytöstä. Voi olla niinkin, että niihin kieliin, joilla on Raamattu, Jumalan kirja on tuonut pyyteettömän rakkauden käsitteen.
- Me koetamme vielä miettiä, Zoja lupasi, mutta ei näyttänyt kovin toiveikkaalta. Hänen luja uskonsa hantin kielen rikkauteen näytti pahan kerran horjuvan.

* * *

Vaikka kuinka etsittiin ja pohdittiin, hantin Jumalan rakkaus jäi sillä kertaa löytämättä. Zojan ja Jevdokijan oli matkustettava kotiinsa Uralin taa, ja työryhmän suomalaiset jäivät etsiskelemään keinoja ongelman ratkaisemiseksi.

Niin meni kevät. Tuli kesä- ja heinäkuu. Marja Taivassalo miehensä ja tyttärensä kanssa matkusti nyt vuorostaan Hanti-Mansiaan tapaamaan kielisukulaisia ja etsimään valoa vaikean kielen kiemuroihin. Taivassaloja oli peloteltu Siperian kylmyydellä, mutta taigalla heidät tavoitti lähes nelikymmenasteinen helle. Kuumuudesta huolimatta käännöskysymyksiä ei sivuutettu, mutta niin vain kävi, ettei Jumalan rakkautta vielääkään löytynyt.

Syksyllä hantin työryhmää laajennettiin. Mukaan tuli kaksi uutta kielenpuhujaa. Esillä olivat jälleen raamatulliset käsiteongelmat – ja vihdoin Johannes 3:16.

- Todella vaikea jae, käännösryhmän uudetkin hantit myönsivät. Torumin on kyllä pysyttävä Torumina, siinä olette aivan oikeassa. Mutta entä rakkaus? Meillä kiintymyksen tällaisessa tapauksessa todellakin liittyy aina joko määräysvalta tai vaatimus.
- Eikö tässä voitaisi käyttää venäläistä lainasanaa? Marja kysyi.
- Se ei käy. Kaikki hantit eivät sitä edes ymmärtäisi.

Myöhemmin illalla jatkettiin teepöydässä keskustelua hantin kielen ominaispiirteistä. Hantit inostuivat nyt kyselemään lisää Jumalasta ja Jeesuksesta. Jotta asia olisi tullut ymmärretyksi, suomalaiset kertoivat heille pyhäkoulusta tuntemiaan esimerkkikertomuksia.

- Kun hanti-äiti sinun kotikylässäsi saa lapsen, mitä hän tuntee sitä kohtaan? Elvira kysyi äkkiä

toiselta työryhmän hantijäseneltä.

- Sama ponty, toinen vastasi. - Se tarkoittaa, että hän asettaa lapsen sydämeensä.
- Mielenkiintoinen ilmaisu! Marja innostui. - Milloin sitä käytetään?
- Sitä käytetään meidän seudullamme silloin, kun on puhe kaikkein syvimmästä kiintymyksestä.
- Sama ponty, niinhän meilläkin sanotaan, toinen hanteista sanoi. - Asettaa sydämeen. Se merkitsee hyvin syvää, puhdasta rakkautta.
- Alkaisiko Johannes 3:16 siis näin: 'Niin on Jumala asettanut ihmiskunnan sydämeensä', Elvira kysyi.

Hantien ilmeet kirkastuivat.

- Juuri noin asia on hantiksi sanottava!

Äkkiä kumpikin heistä katsahti pelästyneenä toinen toistaan ja sitten suomalaisia.

- Mutta eihän asia voi olla niin! toinen hanteista henkäisi. - Voisiko Torum...
- Onko Jumala todella sanonut noin? toinen kumartui innoissaan suomalaisia kohden. - Sanooko Raamattu, että Torum on asettanut ihmisen sydämeensä? Uskotteko te, että Torum voi ajatella niin ihmisistä? Hanteistakin?
- Uskomme. Juuri siitä Jumalan kirja, Raamattu, puhuu. Jumala on luonut ihmiset, ja Hän on todella asettanut meidät lujasti sydämeensä. Hantitkin, suomalaiset vakuuttivat.
- Jos se on totta, silloinhan...

Hantit käännähtivät teepöydässä toisiaan kohden ja alkoivat puhua yhteen ääneen. He unohtivat tykkänään suomalaiset.

- Silloinhan kaikki on hyvin!
- Jos Torum on asettanut hantit sydämeensä, silloinhan ei ole hätää, vaikka joet ovat saastuneet, vaikka laitumet katoavat, vaikka kansamme hupenee! Torum on kaiken yläpuolella, Hän voi tehdä kaiken hyväksi, korjata kaiken. Ei ole mitään hätää, jos vain Torum haluaa kuulla meitä!
- Taisimme vihdoin löytää oikean käännöksen, Elvira kuiskasi työtoverilleen.

Puuttuva rengas

Johdatus kertomukseen

Pohtikaa yhdessä

- Keitä kaikkia raamatunkäännöstyössä tarvitaan?

Lukekaa kertomus puuttuva rengas

Se kertoo udmurtin käännöstarkastajan Marjan ponnisteluista järjestää udmurtin työryhmän kokoontuminen viikoksi Helsinkiin. Kaikkea voi sattua, jos raamatunkäännöstyön tukijat luopuvat tehtävästään.

Keskustelukysymyksiä

- Mitä kaikkia asioita jonkun piti hoitaa etukäteen, jotta udmurttien työryhmä saisi keskittyä raamatunkäännöksen tarkistamiseen matkallaan?
- Millaisia ajatuksia ja tunteita Marjan painajainen sinussa herätti?
- Lukekaa Joh.20:31, Matt.18:12-14 ja Matt.28:18–20. Mitä näkökulmia nämä tekstit tuovat raamatunkäännöstyöhön?
- Mitä voit itse tehdä tukeaksesi raamatunkäännöstyötä? Laadi itsellesi paperille toimintasuunnitelma seuraavan vuoden ajaksi.

Lisämateriaali

Tietoa kaikista julkaisuista ja tekeillä olevista raamatunkäännöksistä

RKI:n suomalais-ugrilaiset julkaisut

Kieli	Julkaistu ja koepainoksia	valm. vuosi	valmistumassa
ersä	Johannes	1990	Psalmit 2009 Vanha testamentti (= koko Raamattu)
	Jeesuksen elämä	1991	
	Lastenraamattu	1993	
	Markus	1995	
	Luukas ja Apt.	1996	
	Matteus	1998	
	Uusi testamentti	2006	
	Jeesuksen elämä	1993	
	Jeesus lasten ystävä	1995	
	Markus	1995	
	Luukas	1997	
	Lastenraamattu	1999	
	Matteus	2002	
Johannes	2003		
Apostolien teot	2005		
moksä	Evankeliumit	1992	Uusi testamentti
	Jeesus lasten ystävä	1994	
	Apostolien teot	1996	
	Uusi testamentti	1997	
	Psalmit	1999	
	Lastenraamattu	2001	
	Raamatun kertomuksia	2003	
	Joona	2004	
	Jesaja	2005	
	1-2 Sam ja 1-2 Kun	2006	
	Job	2007	
	Uusi testamentti (koep.)	1979	
	Jeesuksen elämä	1993	
Jeesus lasten ystävä	1994, 2000		
Markus	1995		
Luukas	1996		
Johannes	1998		
Matteus	1999		
Uusi testamentti	2008		
udmurtti	Johannes	1990	Vanha testamentti (= koko Raamattu)
	Jeesuksen elämä	1991	
	Lastenraamattu	1993	
	Markus	1995	
	Luukas ja Apt.	1996	
	Matteus	1998	
	Uusi testamentti	2006	
	Jeesuksen elämä	1993	
	Jeesus lasten ystävä	1995	
	Markus	1995	
	Luukas	1996	
	Johannes	1998	
	Matteus	1999	
Uusi testamentti	2008		
komi	Johannes	1990	Vanha testamentti (= koko Raamattu)
	Jeesuksen elämä	1991	
	Lastenraamattu	1993	
	Markus	1995	
	Luukas ja Apt.	1996	
	Matteus	1998	
	Uusi testamentti	2006	
	Jeesuksen elämä	1993	
	Jeesus lasten ystävä	1994, 2000	
	Markus	1995	
	Luukas	1996	
	Johannes	1998	
	Matteus	1999	
Uusi testamentti	2008		

	Jeesuksen elämä Markus Jeesus lasten ystävä Matteus Raamatun kertomuksia Lastenraamattu Luukas Johannes Apostolien teot	1993 1996 1997 2001 2002 2003 2005 2007 2009		Uusi testamentti
komipermjakkii	UT ja Psalmit (koep.) Jeesuksen elämä Markus Luukas Johannes Lasten Raamattu Matteus Raamatun kertomuksia Uusi testamentti	1986 1993 1994 1995 1997 1998 1999 2001, 2002 2007		Psalmit
imari	Jeesuksen elämä Jeesus lasten ystävä Markus Luukas Johannes	1994 1995 1997 1999 2006		Matteus 2009 Uusi testamentti
vuorimari	Jeesuksen elämä Markus Raamatun kertomuksia (šuryškar) Raamatun kertomuksia (kazym) Otteita Luukkaasta Luukas 5:1-26	1995, 1997 2000 2003 2005 2007 2009		Luukas 2009/2010
hanti	Jeesuksen elämä Markus Raamatun kertomuksia Otteita Luukkaasta	1996 2000 2003 2007		Johannes 2009/2010
mansii				

	Jeesuksen elämä Markus Johannes Lastenraamattu Luukas Matteus Apostolien teot Uusi testamentti	1991, 1994 1992 1993 1996 1996 1998 1999 2006	Psalmit
vepsä	Jeesuksen elämä Markus Johannes Lastenraamattu Luukas Matteus Apostolien teot Uusi testamentti Psalmit	1991, 1994, 2001 1993 1993 1995 1997, 2000 1997 1999 2003 2006	1. Mooseksen kirja
ilvi eli aunuksenkarjala	Jeesuksen elämä Markus Luukas Apostolien teot Johannes Matteus Jeesuksen elämä	1994 1996 1999 2004 2006 2007 2001	Uusi testamentti
vienankarjala	Jeesuksen elämä Markus Luukas Apostolien teot Johannes Matteus Jeesuksen elämä	1994 1996 1999 2004 2006 2007 2001	Uusi testamentti
Tverinkarjala	Jeesuksen elämä Markus Luukas Apostolien teot Johannes Matteus Jeesuksen elämä	1994 1996 1999 2004 2006 2007 2001	Uusi testamentti

päivitetty 22.9.2009

Puuttuva rengas

Marraskuu 1996

Udmurtin käännöstarkistaja, Marja, istui aamuruuhkaisessa metrossa matkalla rautatieasemalle, jonne Moskovan pikajunan oli määrä tuoda kaksi raamatunkääntäjää. Marja vilkaisi kelloaan. - Vasta kahdeksan, hän totesi tyytyväisenä. Kerrankin on riittävästi aikaa! Ehdin ostaa kukkasetkin.

Kukkien ostoon oli totisesti aihetta. Udmurtin työryhmä kokoontuisi nyt viikoksi Helsinkiin Uuden testamentin lopputarkistukseen. Teksti oli jo käännöskonsultin hyväksymä, jäljellä oli enää viimeisten stilististen tarkistusten läpikäyminen. Sen jälkeen olisi käsillä historiallinen hetki: udmurttien ensimmäinen Uusi testamentti luovutettaisiin kirjapainoon. Sukulaiskansa saisi vihdoinkin lukea Jumalan Sanaa omalla kielellään.

Marja tiesi, että viikosta tulisi rasittava, mutta mitäpä yksi viikko oli verrattuna siihen, mitä oli takana! Lähes kymmenen vuotta oli uupumatta tehty työtä, oli kamppailtu termiongelmien ja uudistuvan kielen kanssa, tutkittu alkutekstejä, eri käännöksiä ja läheteoksia, käyty konsulttineuvotteluja. Tekstiä oli yhä uudelleen korjailtu ja paranneltu, sitä oli testattu Udmurtian kylissä ja kaupungeissa, oli saatu palautetta niin oppineilta kuin oppimattomiltakin kielenpuhujilta. Takana oli sanalla sanoen uskomattoman paljon työtä.

Omaa panostaan Marja ei osannut lähteä arvioimaan, mutta kansallisista työtovereistaan hän oli ylpeä. Hän tunsi tekevänsä työtä valiojoukossa. Työryhmän jäsenistä oli nyt tulossa Suomeen vain kaksi: kääntäjä isä Mihail ja stilistinä toimiva kirjailija Anatoli Uvarov. Marja tiesi, että kumpikin heistä oli sekä oman kieliyhteisönsä että laajemmin ottaen fennougristiipiirien arvostama. Työssä oli mukana muitakin udmurtteja, ja Marjan mielestä kääntäjä, stilisti ja kukin näistä muista lahjakkaista kielen ja kulttuurin tuntijoista olivat korvaamattoman arvokkaita renkaita siinä ketjussa, jonka toisessa päässä oli hellittämättömän uurastuksen lopputulos, udmurtinkielinen Uusi testamentti.

* * *

Hyvissä ajoin ennen yhdeksää Marja jo odotteli kukkasineen asemalaiturilla. Hän katseli ympärilleen, joko näkyisi Penttiä, raamatutyön uskollista ystävää. Tämä oli, kuten tavallista, luvannut tulla vieraita vastaan ja kuljettaisi heidät majapaikkaan, Instituutin vierasasuntoon Torckelinkadulle. Jostain syystä Penttiä ei kuitenkaan kuulunut, ei vielä silloinkaan, kun Tolstoi-juna jo puuskutti laiturinsa.

Kummallista! Marja ajatteli. Penan tapana ei ole myöhästellä. Hän on varmaan juuttunut aamuruuhkaan. Marja unohti Pentin havaitessaan junasta laskeutuvat udmurtit. Vaihdettiin lämpöiset jälleennäkemistervehdykset ja vähän kuulumisiakin. Sitten Marja muisti Pentin.

- Ei hätää, odotellaan! Uvarov puheli leppoisasti, kun Marja alkoi pyydellä anteeksi kuljetuksen myöhästymistä.

Odoteltiin. Kului kymmenen minuuttia, sitten taas toiset kymmenen. Kävi kylmä tuuli ja laiturilla seisojia alkoi paleltaa.

- Mitenkä olisi, menisimmekö jonnekin suojaan odottelemaan? Uvarov kysyi.
- Minusta tuntuu, että meidän pitäisi ottaa taksi, Marja sanoi.

Isä Mihail oli ollut useita kertoja Suomessa ja tiesi taksikyydin kalliiksi.

- Taksiko? Ei missään tapauksessa! hän kauhistui. -Pääsemmehän me raitiovaunullakin.

Marja katsoi parhaaksi olla väittämättä vastaan ja lähti luotsaamaan udmurtteja pysäkillle. Kulku kävi hitaasti, sillä kirjojen ja papereiden lastatut matkalaukut painoivat aika tavalla. Raitiovaunuun sentään päästiin, ja pienen harharetken jälkeen – vieraat ryntäsivät ensin väärään raitiovaunuun – päädyttiin Hämeentielle ja omalle pysäkillle.

- Aloitamme työn jo tänään, eikö vain? isä Mihail kysyi, kun seurue retuutti matkatavaroitaan ylös Torckelinmäkeä. - Meillä on paljon työtä ja vain viikko aikaa.

- Totta kai! Marja vakuutti. - Ajan säästämiseksi järjestimme niin, että työskentelemme täällä ma-japaikassanne.

- Kas vain, perillä ollaan! isä Mihail tunnisti tutun porraskäytävän.

Lastauduttiin hissiin, ja ajettiin neljänteen kerrokseen. Marja ojensi miehille avaimet. Nämä päästivät seurueen daamin ensimmäisenä ovesta sisään.

* * *

Marja ei päässyt kynnystä pitemmälle. Hän kompastui oven eteen kasautuneisiin mainoslehtiisiin ja niiden vieressä lojuviin roskapusseihin. Huoneistosta löi vastaan pilaantuvien ruuanjätteiden tynnyri.

Marja kömpi jaloilleen ja katseli ällistyneenä ympärilleen. Ei voi olla totta! Täällä ei ole siivottu edellisen työryhmän jäljiltä! hän kauhistui. Keittiössä astiat likaisina, pöytä täynnä leivänmuruja kylpyhuoneen lattialla kasa käytettyjä liinavaatteita, liinat nuhrisia kaikkialla pölyä paksumat kerrokset.

Marjan päätä alkoi pakottaa.

- Miten tämä voi olla mahdollista? hän voihkaisi onnettomana. - On kai parasta etsiä teille hotellihuone

- Ei toki tarvitse! Uvarov kielsi. - Tämä on oikein mukava paikka, jos nyt vain vähän järjestäisi

- Minä soitan toimistoon, Marja sanoi. - Sieltä varmaan keksivät jonkun avuksi.

Marja alkoi väantää numeroita, ja silloin hän muisti, että toimistossa ei ollut ketään. Anna oli työmatkalla, samoin Helena, ja toiset olivat lomalla. Marjan Anne-sisar ei ollut kaupungissa, ja Vieno, uskollinen vapaaehtoisavustaja kaikissa käytännön asioissa, oli maalla sisarensa luona.

Että pitikin käydä näin! Marja tuskitteli mielessään. Miten minä selviän yksin tästä kaikesta?

Mutta pakko oli ainakin yrittää. Hän alkoi etsiskellä siivousvälineitä. Aikansa haettuaan Marja löysi rikkaharjan ja -lapion. Pölyriepujakin löytyi, ja näine varusteineen hän siirtyi siivouspuuhiin. Miehet koettivat innokkaasti auttaa, mutta kumpaisenkin käsitys siivoamisesta poikkesi siinä määrin Marjan omasta, että heidän hyvää tarkoittava apunsa pikemminkin häiritsi kuin edesauttoi työtä. Iltapäivään mennessä vastamuodostettu siivouspartio oli kuitenkin tuuletanut huoneet, vienyt roskat ja pyyhkinyt pölyjä, niin että paikka alkoi näyttää asuttavalta. Urakan jälkeen Marjalla oli huikaiseva nälkä.

Olisipa Anna täällä! hän huokaisi. Hän olisi tarjonnut meille lounaan kotonaan, niin kuin tavallisesti kääntäjien tulopäivänä. Tai jos Vieno vain olisi kaupungissa, hän olisi varmasti auttanut. Nyt ei auta muu kuin mennä lounasravintolaan.

- Emmekö voisi syödä täällä? isä Mihail hämmästyti, kun Marja ehdotti lounaalle lähtöä.

Nolona Marja selvitti, ettei käsillä ollut mitään ruokatarvikkeita.

- Minulla on vielä eväitä, Uvarov muisti. - Leipää ja säilykekalaa.

- Sen lisäksi ei tarvita kuin kupillinen teetä! isä Mihail ilostui.

- Teetä? Marja siirtyi katselemaan keittiökaappeja.

Teetä ei ollut, oli siis lähdeittä ostoksille.

Kauppareissu venyi hyvinkin tunnin mittaiseksi, sillä teen lisäksi oli ostettava yhtä ja toista muutaakin. Asuntoon palatessaan Marja totesi unohtaneensa vessapaperin. Ei auttanut kuin lähteä uudelleen kauppaan.

Vihdoin ja viimein lounas saatiin kyhätynsä kokoon. Ei voinut valittaa, etteikö tarjottava olisi tehnyt kauppaansa, mutta jostakin syystä Marjan ajatukset pyrkivät vähän väliä siirtymään Vieron maukkaisiin keittoihin.

- Nyt varmaan aloitamme työn? isä Mihail kysyi toiveikkaasti, kun Marja aterian jälkeen kokoi li astioita tiskialtaaseen.

- Tietysti, tietysti, ihan kohta! Marja vastasi hajamielisesti. Hän oli juuri todennut astianpesuaineen ja puhtaisten astiapyyhkeiden olevan lopussa.

Silloin hän muisti: liinavaatteet! Minun on saatava heille jostakin lakanat ja pyyheliinat!

Anna ei ollut kotona eikä myöskään Vieno, ja niin Marjalla ei ollut muuta neuvoa kuin lähteä noutamaan liinavaatteita kotoaan Myllypurosta.

Kahdeksan aikaan illalla Marja ehti takaisin Torkkelinkadulle. Kun udmurttien vuoteet oli sijattu ja iltatee laitettu, kello lähestyi jo yhdeksää. Oli liian myöhä aloittaa tekstintarkistuksia.

- Huomenna teemme pitkän päivän! Marja lupasi.

* * *

Seuraavana aamuna puhelin soi juuri kun Marja oli vetämässä takkia ylleen lähteäkseen Torkkelinkadulle. Soittaja oli Uvarov.

- Anteeksi, että soitan näin aikaisin, Uvarov aloitti. Mutta sattui pieni onnettomuus.

- Mitä on tapahtunut? Marja pelästyi.

- Ei mitään vakavaa, silmälasit vain putosivat lattialle ja särkyivät. Minä en näe ilman laseja, se tässä huolettaa.

- Totta kai teidän on saatava uudet lasit! Marja sanoi. Menemme optikolle nyt aamulla.

- Olisiko sinulla joku ystävä, joka voisi auttaa minut optikolle? Uvarov kysyi. Te voisitte isä Mihailin kanssa sillä aikaa aloittaa työn.

- Se on hyvä ajatus! Pyydän jotakuta ystävästäni avuksi.

Marja alkoi soittokierroksensa, mutta tunnin soiteltuaan hän havaitsi vetäneensä vesiperän. Hän ei joko tavoittanut ystäviään tai sitten nämä eivät voineet tulla avuksi. Marjan oli hoidettava udmurtintsa itse.

Metrossa istuessaan hän laati suunnitelman.

Ympyrätalossa on lähin optikko. Vien hänet sinne, hän tuumi. Sieltä Uvarov saa lasit käyttöönsä siksi aikaa kun omat valmistuvat. Onneksi vakuutus korvaa lasit, muuten tästä tulisikin kallis juttu.

Vakuutus? Marja säikähti niin, että luuli sydämensä pysähtyvän. Kaikki työtoverit olivat poissa.

Kukaan ei ollut tehnyt udmurteille vakuutusta! Hänen itsensä olisi pitänyt tehdä se, mutta hän oli muiden huolien tähden unohtanut asian. Nyt vakuutus ei korvaisi penniäkään.

Työryhmien vakuutusten oli oltava kunnossa, ja sen vuoksi Marja käveli suoraa päätä Sammon toimistoon. Ainakin toiset lasit korvaisi vakuutus!

Optikolle päästiin puolen päivän aikoihin. Sieltä tultua Marjakin hetkeksi unohti huolensa katsolessaan, miten onnellinen Uvarov oli lainalaseistaan. Työryhmän lounastunnelmat olivat siis varsin valoisat, ja mieliala vain parani, kun neljän tienoilla iltapäivällä päästiin vihdoin aloittamaan työt.

Tekstit oli juuri levitetty työpöydälle, kun ovikello soi. Marja meni avaamaan. Ovella seisoi tuntematon mies. - Isännöitsijätoimistosta, hyvää päivää, mies aloitti jyrkkään sävyyn. - Tulin huo-

mauttamaan vuokrasta. Teillä on kolmen kuukauden vuokra maksamatta, ja jollei sitä makseta välittömästi, teitä uhkaa häätö.

Marja tunsii veren katoavan poskiltaan.

- Vuokra maksamatta? hän kuiskasi.- Ei voi olla totta! Else, Instituutin kirjanpitäjä ja kassanhoitaja, on hyvin täsmällinen maksuasioissa.

- Ehkä on tapahtunut jokin väärinkäsitys, mies sanoi ystävällisemmin. - Mutta voitte kai maksaa vuokran mahdollisimman pian?

- Totta kai! Marja sanoi nöyryytettyinä. - Lähden itse heti pankkiin. Niin, mutta pankit ovat jo kiinni...

- Voitte kai maksaa pankkiautomaatin kautta?

- Niin, tietysti maksan automaatin kautta!

Marja lähti matkaan heti paikalla. Lähimmälle pankkiautomaatille ei onneksi ollut pitkä matka, ja hän päätti nostaa samalla tililtään vähän rahaa, kun kerran oli pitänyt lähteä asioimaan. Minun on maksettava vierasasunnon vuokra omalta tililtäni, hän tuumi. Mikä onni, ettei vuokra ole kovin suuri. Palkkapäiväkin oli viime viikolla, ja pärjään kyllä siksi kunnes Else tulee lomaltaan. Koska ei muistanut tilitietojaan, hän näpytteli saldonsa näkyviin. Numerot nähtyään Marja järkyttyi niin, että hänen käteensä alkoivat vapista. Palkkarahoja ei ollut tullut tilille!

- Mitä ihmettä on tapahtunut? hän sopersi poissa tolaltaan. - Else on syyslomalla, mutta nyt on pakko soittaa hänelle!

Marja ryntäsi puhelinkioskiin ja pyöritti hädissään Elsen omaisten numeron. Onneksi sieltä vastattiin, ja Else kutsuttiin puhelimeen.

- En voi tilanteelle yhtään mitään, Else sanoi murheellisena Marjan hädän kuultuaan. - Mistään ei ole tullut meille tukea pariin kuukauteen. Sponsorit sanoivat, että kukaan ei ole uhrannut raamatunkäännöstyöhön. Raamattujen painatukseen ihmiset ehkä antaisivat varoja.

- Mutta eihän Raamattua ole, jos sitä ei ensin käännetä! Marja sanoi itku kurkussa. - Pakkohan ne on ensin kääntää! Ja pitäähän meillä olla paikka, missä työtä tehdään! Miten ihmeessä vuokratit saadaan nyt maksetuksi?

Epätoivo kirkasti Marjan ajatuksenjuoksua. -Ehkä voisin soittaa isälleni ja pyytää häneltä rahaa lainaksi vuokranmaksuun? hän aprikoi.

- Olisi hienoa, jos isäsi lainaisi, Elseltä pääsi helpotuksen huokaus.

Marjan sydäntä kylmäsi ajatus siitä, ettei työhön ollut varoja. Jos kukaan ei enää uhraisi raamatunkäännöstyöhön, silloin hänen ja kaikkien muiden pitäisi lähteä maallisille työmarkkinoille. Mutta kuka kääntäisi sitten Raamattua? Saisivatko udmurtitkaan milloinkaan Raamattua omalla äidinkielellään? Ajatus teki niin kipeää, että Marjan rintaan koski.

Tätä asiaa murehdit myöhemmin, hän komensi itseään. Nyt on heti soitettava isälle. Pääasia, etteivät udmurtit joudu taivasalle.

Marja sai kuin saikin asian hoidettua isänsä avulla, mutta selvityksiin tuhraantui aikaa kaiken kaikkiaan niin, ettei tekstintarkistuksissa sinä päivänä ehditty alkua pidemmälle.

Seuraavina päivinä päästiin käiksi työhön, mutta ruokatalous ja monenmoiset asioiden huolehtimiset nielivät ajasta leijonanosan. Tarkistuksissa ei juuri edetty, udmurtit kävivät tilanteen tähden jo levottomiksi, ja Marja itse alkoi olla epätoivoinen.

Kaikki kaatuu näihin käytännön asioihin! hän puheli tuskaisena itsekseen. Työryhmän hoitamiseen tarvitaan näköjään rykmentti väkeä. Eikä mitä tahansa väkeä, vaan taitavia, osaavia ja näppäriä ihmisiä, sellaisia jotka saavat rattaat pyörimään!

Mutta nyt tätä käytännön työtä hoitavaa rykmenttiä ei ollut, ja udmurttien lähtöpäivänä oli

koolla surullinen ryhmä raamatunkääntäjiä.

- Mehän tuskin pääsimme alkuun, Uvarov totesi alakuloisesti.

Isä Mihail katseli lattiaan.

- Saammeko koskaan valmiiksi tätä työtä? hän kysyi murheellisena. Tuleeko ikinä sitä päivää, jolloin udmurtit saavat Raamatun?

- Mutta jospa minä tulisin Udmurtiaan? Marja sanoi. - Emmekö voisi jatkaa siellä?

- Valitettavasti se on mahdollista vasta ensi vuonna, isä Mihail huokasi raskaasti. -Muistat kai, että Uvarov matkustaa vuodeksi Unkariin ja minä...

Marja ei kuullut enempää. Hän ratkesi haikeaan itkuun.

* * *

Hätkähtäen Marja heräsi painajaisestaan. Hän oli hiestä märkä, ja hänen sydämensä hakkasi rajusti. Vaivalloisesti hän vääntäytyi istualleen sängyssä, ja kului hetki, ennen kuin hän käsitti nähneensä unta.

Hän pyyhki otsaansa yöpaidan hihaan.

- Kiitos Jumalalle, että se oli vain unta! hän huokasi.

-Tarkistus on vasta edessä – työtoverit ovat paikalla, vuokrat ja palkat on maksettu, vakuutukset hoidettu. Vierասunto on siivottu, kaikki on kunnossa. Ja uskolliset lähetyksystävät ovat antaneet säännöllisesti omastaan, niin että myös raamatunkäännöstyössä varoja on riittänyt kaikkien tarvittavaan.

Kyyneleet kihosivat Marjan silmiin pelkästä helpotuksesta.

- Kyllä se niin on, että pitkä on se työntekijöiden ketju, joka Raamatun valmistumiseksi tarvitaan! hän totesi hartaasti.

- Jokainen rengas on yhtä tärkeä, eikä yksikään niistä saa puuttua!

© Anita Laakso ja Raamatunkäännösintituutti, kertomukset ja julkaisuluettelot

© Katri Vappula ja Suomen Piipiaseura, muu materiaali